Albert Camus

STAREA DE ASEDIU

Spectacol în trei părţi

PERSONAJELE:

CIUMA.

SECRETARA.

NADA.

VICTORIA.

JUDECĂTORUL.

SOŢIA JUDECĂTORULUI.

DIEGO.

GUVERNATORUL.

ALCADELE.

FEMEILE DIN ORAŞ.

BĂRBAŢII DIN ORAŞ.

GARDIENII.

ÎNSOŢITORUL MORŢILOR.

PARTEA ÎNTÂI.

Prolog.

Uvertură muzicală pe o temă ce aminteşte sirena de alarmă. Cortina se ridică. Scena e cufundată în întuneric. Uvertura se termină, dar tema de alarmă continuă, ca un zumzet îndepărtat. Deodată, în fundul scenei, dinspre dreapta, apare o cometă ce lunecă încet spre stânga. Ea luminează, ca în teatrul de umbre chinezeşti, zidurile unui oraş spaniol fortificat şi siluetele mai multor personaje care stau cu spatele la public, nemişcate, cu capul întors spre cometă. Bate ora patru. Dialogul este aproape neinteligibil, ca o mormăială.

— E sfârşitul lumii!

— Nu, omule!

— Dacă se sfârşeşte lumea...

— Nu, omule. Lumea, dar nu Spania!

— Până şi Spania poate să moară.

— În genunchi!

— E cometa nenorocirii!

— Nu Spania, omule, nu Spania!

Două sau trei capete se întorc. Un personaj sau două se deplasează cu prudenţă, apoi totul recade în imobilitate. Atunci zumzetul se intensifică, devine strident, creşte muzical ca un cuvânt clar şi ameninţător. În acelaşi timp, cometa se măreşte peste măsură. Deodată, un ţipăt înfiorător de femeie face să înceteze brusc muzica şi reduce cometa la proporţii normale. Femeia fuge, gâfâind. Învălmăşeală în piaţă. Dialogul, mai şuierat şi care se distinge mai bine, încă nu e totuşi destul de inteligibil.

— E semn de război!

— Asta-i sigur!

— Nu e nici un semn.

— Depinde.

— Destul. E de vină arşiţa.

— Căldura Cadiz-ului.

— Ajunge.

— Şuieră prea tare.

— Zi mai bine că ne asurzeşte.

— S-au urzit vrăji împotriva oraşului!

— Ai! Cadiz! Ţi s-au urzit vrăji!

— Linişte! Linişte!

Oamenii se uită din nou ţintă la cometă, când se aude, dar de data aceasta, vocea unui ofiţer din garda civilă.

OFIŢERUL DIN GARDA CIVILĂ: Duceţi-vă acasă! Aţi văzut ce-a fost de văzut, ajunge. Mult zgomot pentru nimic, asta-i tot. Mult zgomot şi nici o scofală. Cadiz-ul rămâne tot Cadiz.

O VOCE: E totuşi un semn. Semnele nu se arată degeaba.

O VOCE: Mare şi puternic e Dumnezeu!

O VOCE: Curând va fi război, ăsta-i semnul!

O VOCE: Azi nu mai crede nimeni în semne, râiosule! Din fericire suntem destul de deştepţi.

O VOCE: Da, şi aşa ajungem să ne spargem capetele. Suntem proşti ca nişte porci, asta suntem. Şi porcii sunt înjunghiaţi!

OFIŢERUL: Acasă! Războiul e treaba noastră, nu a voastră.

NADA: Ai! Măcar de-ai spune adevărul! Da' de unde, ofiţerii mor în patul lor şi de căsăpeală avem noi parte!

O VOCE: Nada, uite-l pe Nada! Uite-l pe idiot!

0 VOCE: Nada, tu trebuie să ştii. Ce înseamnă asta?

NADA (e infirm): Ce-am eu să vă spun, nu vă face plăcere s-auziţi. Râdeţi de spusele mele. Întrebaţi-l pe student, curând iese doctor. Eu, unul, vorbesc cu sticla mea.

Duce sticla la gură.

O VOCE: Diego, ce tâlc are asta?

DIEGO: Ce vă pasă? Fiţi tari şi va fi de-ajuns.

O VOCE: Întrebaţi-l pe ofiţerul din garda civilă.

OFIŢERUL: Garda civilă e de părere că tulburaţi ordinea publică.

NADA: Ferice de garda civilă! Are idei simple.

DIEGO: Priviţi, iar începe...

O VOCE: Ah! Dumnezeule mare şi puternic.

Reîncepe zumzetul. Cometa trece a doua oară.

— Destul!

— Ajunge!

— Cadiz!

— Şuieră!

— E o vrajă rea...

— Asupra oraşului...

— Linişte! Linişte!

Bate ora cinci. Cometa dispare. Răsar zorile.

NADA (cocoţat pe o piatră şi rânjind): Şi-aşa! Eu, Nada, lumina acestui oraş prin cunoştinţe şi educaţie, beţiv din dispreţ pentru toate şi din dezgust faţă de onoruri, batjocorit de oameni pentru că am păstrat libertatea dispreţului, ţin să vă dau, după acest foc de artificii, un avertisment gratuit. Vă înştiinţez deci că ne-a sosit şi ceasul şi că ne va sosi din ce în ce mai mult. Observaţi deci că ne şi sosise. Dar numai un beţiv putea să-şi dea seama de asta. Şi unde am ajuns, la urma urmelor? Vouă, bărbaţilor înţelepţi, vă revine datoria să ghiciţi. Cât despre mine, părerea mea e formată de când mă ştiu şi îmi păstrez cu fermitate principiile: viaţa cântăreşte cât moartea; omul e făcut din acelaşi lemn ca rugurile. Credeţi-mă! O să aveţi necazuri. Cometa asta e piază-rea. Ea vă avertizează! Vi se pare de necrezut? Mă aşteptam. Pentru că aţi mâncat de trei ori pe zi, aţi lucrat cele opt ore prescrise şi aţi avut grijă de cele două femei ale voastre, vi se pare că totul e în ordine. Nu, nu sunteţi în ordine, ci intraţi în rânduri. Perfect aliniaţi, cu chipul placid, gata copţi pentru catastrofă. Hei, oameni buni, v-am avertizat, mă simt cu conştiinţa împăcată. În rest, nu vă bateţi capul, au grijă cei de sus. Ştiţi ce urmează: În nici un caz lucruri bune!

JUDECĂTORUL CASADO: Nu lua în deşert numele Domnului, Nada! Cam de multă vreme păcătuieşti faţă de cer.

NADA: Am vorbit eu oare despre cer, judecătorule? Sunt de acord cu cerul, în orice caz. Judec după cum mă taie capul şi pe mine. Am citit în cărţi că e mai bine să fii complicele cerului decât victima lui. De altfel, am impresia că cerul n-are nici un amestec. Să înceapă numai oamenii cât de cât să-şi spargă geamurile şi capetele, şi-o să vă daţi seama că Dumnezeu, care totuşi ştie şi el ce-i muzica, nu-i decât un nevinovat copil de cor.

JUDECĂTORUL CASADO: Necredincioşii de teapa ta atrag asupra noastră semnele cereşti. Căci despre un semn alarmant este vorba Dar el a fost arătat tuturor celor care au sufletele păcătoase. Temeţi-vă de urmări şi mai cumplite şi rugaţi-vă Domnului să vă ierte păcatele. În genunchi, deci! în genunchi, vă spun!

Toţi îngenunchează, în afară de Nada.

JUDECĂTORUL CASADO: Teme-te, Nada, teme-te şi îngenunchează.

NADA: Nu pot, mi-e genunchiul înţepenit. Cât despre teamă, am prevăzut totul, chiar şi cel mai mare rău, adică predica ta.

JUDECĂTORUL CASADO: Deci, nu crezi în nimic, nefericitule?

NADA: În nimic de pe această lume, în afară de vin. Şi în nimic din ceruri.

JUDECĂTORUL CASADO: Iartă-l, Doamne, că nu ştie ce spune şi apără acest oraş al fiilor tăi!

NADA: Ite missa est. Diego, dă-mi o sticlă de vin în cinstea cometei şi spune-mi cum stai cu amorurile.

DIEGO: Nada, mă voi însura cu fata judecătorului. Şi aş vrea ca de-aici înainte să nu-l mai insulţi pe tatăl ei. Mă insulţi şi pe mine.

Trompete. Apare un crainic înconjurat de guarzi.

CRAINICUL: Ordin din partea guvernatorului. Fiecare să se ducă să-şi vadă de treburile lui. Cârmuirile bune sunt acelea sub care nu se petrece nimic. Voinţa guvernatorului este deci să nu se întâmple nimic în timpul cârmuirii sale, astfel încât să rămână tot atât de bună ca şi până acum. Li se adevereşte deci locuitorilor din Cadix că în această zi nu s-a întâmplat nimic care să merite ca oamenii să se îngrijoreze sau să se deranjeze. Iată de ce, fiecare, începând de acum, de la ora şase, va considera drept falsă orice ştire cu privire la o cometă care s-ar fi arătat la orizontul acestei cetăţi. Orice contravenient la aceasta decizie, orice cetăţean care va vorbi despre comete altfel decât ca despre nişte fenomene cereşti trecute sau viitoare, va fi deci pedepsit cu toată asprimea legii.

Trompete. Crainicul iese.

NADA: Ei, Diego, ce părere ai? E o găselniţă!

DIEGO: E o prostie! Minciuna e întotdeauna o prostie.

NADA: Nu, e o politică. O politică pe care eu o aprob, pentru că are drept scop să suprime totul. Ah! Ce guvernator de treabă avem! Dacă are bugetul deficitar şi nevasta îl înşală, anulează deficitul şi neagă coarnele. Încornoraţilor, nevasta vă e credincioasă, paraliticilor, puteţi umbla, şi voi, orbilor, priviţi: a sosit ceasul adevărului!

DIEGO: Nu prevesti nenorociri, cucuvea bătrână! Ceasul adevărului e ceasul loviturii de moarte!

NADA: Exact. La moarte cu lumea! Ah, de-aş putea avea lumea toată în faţa mea, ca pe-un taur care tremură din toate mădularele, cu ochii lui mici arzând de ură, cu botul său roz pe care balele alcătuiesc o dantelă murdară! Ai! Ce clipă! Mâna asta bătrână n-ar pregeta şi, dintr-o singură lovitură, i-aş frânge şira spinării şi deodată, ca trăsnită, vita greoaie s-ar prăbuşi până în veacul veacurilor prin hăul nesfârşitelor spaţii!

DIEGO: Dispreţuieşti prea multe lucruri, Nada. Fă economie de dispreţ, o să mai ai nevoie de el.

NADA: N-am nevoie de nimic. Am atâta dispreţ că-mi ajunge la moarte. Şi nimic de pe acest pământ, nici rege, nici cometă nici morală, nu va fi niciodată mai presus de mine!

DIEGO: Linişteşte-te! Ai mers prea sus. Vei fi iubit mai puţin.

NADA: De vreme ce nu mai doresc nimic, sunt deasupra tuturor lucrurilor.

DIEGO: Mai presus de onoare nu e nimeni.

NADA: Ce-i onoarea, fiule?

DIEGO: Ceea ce mă ţine în picioare.

NADA: Onoarea e un fenomen ceresc trecut sau viitor. S-o suprimăm.

DIEGO: Bine, Nada, dar trebuie să plec. Iubita mă aşteaptă. De aceea nu cred în dezastrele pe care le vesteşti. Trebuie să mă ocup de fericirea mea. E o muncă grea, cere pace în oraşe şi pe câmpii.

NADA: Ţi-am spus-o o dată, fiule, s-a isprăvit. Nu spera nimic. Comedia va începe. Şi abia dacă-mi mai rămâne timp să alerg în piaţă ca să beau, în sfârşit, pentru execuţia universală.

Totul se stinge.

Sfârşitul prologului.

Lumină. Animaţie generală. Gesturile sunt mai vii, mişcarea se precipită. Muzică. Negustorii trag obloanele, îndepărtând astfel primele planuri ale decorului. Ne apare piaţa oraşului. Corul poporului, condus de pescari, umple încet-încet piaţa, exultând.

CORUL: Nu se întâmplă nimic, nu se va întâmpla nimic. Proaspete, proaspete! Nu e dezastru, e belşugul verii! (Strigăt de bucurie.) De-abia s-a sfârşit primăvara şi portocala de aur a verii, azvârlită cu toată iuţeala de-a curmezişul cerului, se înalţă pe creştetul anotimpului şi se sparge deasupra Spaniei, inundând-o într-un râu de miere, în timp ce toate poamele din toate verile lumii: struguri vâscoşi, pepeni de culoarea untului, smochine însângerate, caise înflăcărate se rostogolesc deodată pe tarabele pieţelor noastre. (Strigăt de bucurie.) O, fructe! Ele îşi sfârşesc aici, în panere de răchită, drumul grăbit care le aduce din câmpiile unde au început să se îngreuneze de apă şi de zahăr, deasupra pajiştilor albăstrite de căldură şi printre ţâşnirile proaspete ale miilor de izvoare însorite, îmbibate încetul cu încetul într-o singură apă vie a tinereţii, sorbită de rădăcini şi de trunchiuri, dusă până-n inima fructelor, unde în sfârşit curge încet ca o nesecată fântână de miere care le îngraşă şi le face din ce în ce mai grele. Grele, din ce în ce mai grele! Şi atât de grele, că până la urmă fructele cad la fund în apa cerului, încep să se rostogolească de-a lungul ierbii înalte, se îmbarcă pe râuri,

umblă de-a lungul tuturor drumurilor şi, din cele patru zări, întâmpinate de murmurul vesel al poporului şi de trâmbiţele verii (scurte sunete de trompetă), vin cu duiumul în cetăţile oamenilor, pentru a dovedi că pământul e bun şi că cerul hrănitor ramâne credincios întâlnirii cu belşugul. (Strigăt unanim de veselie.) Nu, nu se întâmplă nimic. Iată vara, ofrandă, nu prăpăd. Iarnă o să fie târziu, pâinea uscată e pentru mâine! Astăzi, plătici aurii, sardele, languste, peşte, peşte proaspăt venit din mările liniştite, brânză, brânză cu rozmarin! Laptele caprelor e spumos ca o apă de rufe şi pe mesele de marmură carnea roşie sub coroana sa de hârtie albă, carnea cu iz de lucerna îi dăruieşte omului, în acelaşi timp, sânge, sevă şi soare! Să bem! Să bem! Să golim până la fund cupa anotimpurilor. Să bem până o să uităm totul, nu se va întâmpla nimic!

Urale. Strigăte de veselie. Trompete. Muzică. În cele patru colţuri ale pieţei se desfăşoară mici scene.

PRIMUL CERŞETOR: Pomană, om bun, pomană, maică!

AL DOILEA CERŞETOR: E mai bine s-o faci cât mai degrabă decât niciodată!

AL TREILEA CERŞETOR: Nu înţelegeţi!

PRIMUL CERŞETOR: Nu s-a întâmplat nimic, fireşte.

AL DOILEA CERŞETOR: Dar poate că se va întâmpla ceva.

Îi fură ceasul trecătorului.

AL TREILEA CERŞETOR: Daţi totuşi de pomană. Două măsuri de prevedere fac mai mult decât una!

La pescărie.

PESCARUL: O rumeoară proaspătă ca o garoafă! Floarea mărilor! Şi dumneavoastră nu vă place!

BĂTRÂNA: Rumeoară ta e câine-de-mare!

PESCARUL: Câine-de-mare! Până la venirea ta, vrăjitoareo, câinele-de-mare n-a intrat în prăvălia asta.

BĂTRÎNA: Ai, ticălosule! Uită-te la părul meu alb!

PESCARUL: Ieşi afară, cometă bătrână!

Toată lumea rămâne nemişcată, cu degetul pe buze.

La fereastra Victoriei. Victoria, îndărătul zăbrelelor, şi Diego.

DIEGO: E atât de mult de-atunci!

VICTORIA: Nebunule, ne-am despărţit azi-dimineaţă la ora unsprezece!

DIEGO: Da, dar era de faţă tatăl tău!

VICTORIA: Tata a zis: „da”. Eram siguri că va spune: „nu”.

DIEGO: Am făcut bine că m-am dus direct la el şi l-am privit drept în ochi.

VICTORIA: Ai făcut bine. În timp ce el se gândea, am închis ochii şi am ascultat cum creşte în mine un galop îndepărtat care se apropia din ce în ce mai iute şi mai tropotit, până m-a făcut să tremur toată. Şi apoi tata a zis: „da”. Atunci am deschis ochii. Era prima dimineaţă a lumii. În colţul camerei în care ne aflam am văzut caii negri ai iubirii, fremătând încă, dar acum domoliţi. Pe noi ne aşteptau.

DIEGO: Eu nu eram nici surd, nici orb. Dar nu auzeam decât freamătul dulce al sângelui meu. În bucuria mea nu mai era nici urmă de nerăbdare. O, cetate a luminii, iată că mi-ai fost încredinţată pe viaţă, până în clipa în care ne va chema pământul. Mâine vom pleca împreună, călătorind pe şaua aceluiaşi cal.

VICTORIA: Da, vorbeşte graiul nostru, chiar dacă altora le pare nebunesc. Mâine îmi vei săruta gura. Îţi privesc buzele şi îmi dogoresc obrajii. Spune-mi, să fie oare vântul Sudului?

DIEGO: Da, vântul Sudului care mă dogoreşte şi pe mine. Unde este izvorul care-mi va stinge arşiţa?

Se apropie şi, strecurându-şi mâinile printre gratii, Victoria îl prinde de umeri.

VICTORIA: Ah! Mă doare atât de mult dragostea! Vino mai aproape!

DIEGO: Cât eşti de frumoasă!

VICTORIA: Cât eşti de puternic!

DIEGO: Cu ce-ţi speli chipul, de-i alb ca floarea de migdal?

VICTORIA: Îl spăl cu apă limpede şi-l împodobeşte dragostea!

DIEGO: Părul tău e răcoros ca noaptea!

VICTORIA: Pentru că în fiecare noapte te aştept la fereastră.

DIEGO: Oare apa limpede şi nopţile ţi-au dat miresme de lămâiţă?

VICTORIA: Nu, adierea dragostei tale m-a acoperit de flori într-o singură zi!

DIEGO: Florile vor cădea!

VICTORIA: Fructele te aşteaptă!

DIEGO: Va veni iarna!

VICTORIA: Dar cu tine alături. Îţi mai aminteşti ce mi-ai cântat întâia dată? Nu e şi azi adevărat?

DIEGO: „O sută de ani după ce voi fi mort / De pământ de-aş fi întrebat / Dacă dragoste eu îţi mai port / Aş răspunde că nu te-am uitat!”

Victoria tace.

DIEGO: Nu spui nimic?

VICTORIA: Fericirea m-a amuţit.

În cortul astrologului.

ASTROLOGUL (unei femei): Soarele, frumoasa mea, a trecut prin zodia Balanţei în momentul naşterii tale, fapt care ne autorizează să te considerăm ca venusiacă, semnul tău ascendent fiind Taurul, despre care fiecare ştie că e cârmuit şi de Venus. Firea ta e deci emotivă, afectuoasă şi agreabilă. Poţi să te bucuri de acest fapt, deşi Taurul predispune la celibat şi riscă să lase fără întrebuinţare aceste preţioase calităţi. Văd de altfel că Venus intră în conjuncţie cu Saturn, ceea ce e defavorabil căsătoriei şi copiilor. Această conjunctură mai prevesteşte gusturi bizare şi predispune la afecţiuni ale pântecelui. Nu zăbovi totuşi asupra lor şi caută soarele, care va întări mintea şi sufletul şi care e remediul suveran pentru afecţiunile pântecelui. Caută-ţi prieteni printre tauri, micuţo, şi nu uita că poziţia ta e bine orientată, uşoară şi prielnică, şi că ea poate să-ţi aducă bucurii. Consultaţia costă şase franci.

Primeşte banii.

FEMEIA: Mulţumesc. Eşti sigur de ceea ce mi-ai spus, nu-i aşa?

ASTROLOGUL: Întotdeauna, fetiţo, întotdeauna! Ai grijă, totuşi! În dimineaţa asta bineînţeles că nu s-a întâmplat nimic. Dar ceea ce nu s-a întâmplat îmi poate răsturna horoscopul. Nu sunt răspunzător de ceea ce nu s-a întâmplat!

Femeia pleacă.

ASTROLOGUL: Consultaţi-vă horoscopul! Trecutul, prezentul, viitorul, garantat de astrele fixe! Am spus: fixe! (Aparte.) Dacă-şi vâră coada cometele, meseria asta va deveni imposibilă. Voi fi silit să mă fac guvernator.

ŢIGANI (în grup): „Un prieten care te iubeşte… / O brună cu iz de portocală… / Un drum lung la Madrid… / O moştenire din America…”

UN ŢIGAN: După moartea prietenului blond ai să primeşti o scrisoare brună.

Pe o estradă, în fund, bătăi de tobă.

ACTORII: Deschideţi frumoşii voştri ochi, graţioase doamne, iar dumneavoastră, domnilor, ascultaţi! Actorii pe care-i vedeţi, cei mai mari şi cei mai vestiţi din regatul Spaniei, şi pe care i-am hotărât cu greu să plece de la Palat pentru a veni în această piaţă, vor juca, pentru a vă face plăcere, o dramă a nemuritorului Pedro de Lariba: Spiritele. O piesă care vă va înmărmuri şi pe care aripile geniului au purtat-o dintr-o dată alături de capodoperele universale. O operă excepţională, care-i plăcea regelui nostru atât de mult, încât cerea să fie reprezentată de două ori pe zi şi pe care ar mai admira-o încă, dacă n-aş fi arătat acestei trupe fără seamăn trebuinţa urgentă de-a o face cunoscută şi în această piaţă, spre desfă-tarea publicului din Cadiz, cel mai bun cunoscător în ale teatrului din întreaga Spanie! Apropiaţi-vă, reprezentaţia va începe.

Reprezentaţia începe într-adevăr, dar actorii nu se aud, căci vocile le sunt acoperite de zgomotul pieţei.

— Proaspete, proaspete!

— Femeia-homar, jumătate femeie, jumătate peşte!

— Sardele prăjite! Sardele prăjite!

— Uite-l pe regele evadărilor, care scapă din toate închisorile!

— Ia roşii, frumoaso, sunt netede ca inima ta.

— Dantele şi lenjerie pentru zestre!

— Fără durere, fără palavre, numai Pedro scoate măselele!

NADA (ieşind beat din tavernă): Sfărâmaţi tot! Faceţi un terci din pătlăgele roşii şi din inimi! La închisoare cu regele evadărilor şi să-i sfărâmăm dinţii lui Pedro! La moarte cu astrologul care n-a prevestit asta! S-o mâncăm pe femeia-homar şi să suprimăm tot ce nu-i băutură!

Un negustor străin, luxos îmbrăcat, intră în piaţă, însoţit de un grup numeros de fete.

NEGUSTORUL: Cumpăraţi, cumpăraţi panglica Cometei!

TOŢI: Şşşt! Şşşt!

Se duc să-i explice la ureche gestul său nebunesc.

NEGUSTORUL: Cumpăraţi, cumpăraţi panglica sideral!

Toţi cumpără panglică. Strigăte de bucurie. Muzică. Soseşte în piaţă guvernatorul cu suita sa. Se opreşte.

GUVERNATORUL: Guvernatorul vostru vă salută şi se bucură că vă vede adunaţi ca de obicei în aceste locuri, îndeletnicindu-vă cu ocupaţiile voastre care fac bogăţia şi pacea Cadiz-ului. Nu, desigur, nimic nu s-a schimbat, şi asta-i bine. Schimbările mă enervează, ţin la tabieturile mele!

UN OM DIN POPOR: Nu, guvernatorule, într-adevăr, nimic nu s-a schimbat, noi ăştia, sărăntocii, putem să ţi-o garantăm. Abia ajungem cu chiu cu vai la sfârşitul fiecărei luni. Ceapa, măslinele şi pâinea sunt hrana noastră cea de toate zilele, iar în ceea ce priveşte găina fiartă, suntem bucuroşi să ştim că alţii, nu noi, o mănâncă în fiecare duminică. Azi-dimineaţă a fost larmă în oraş şi deasupra oraşului. Adevărul e că ne-a fost frică. Ne-am temut că s-a schimbat ceva şi că aşa, pe negândite, sărăcimea va fi nevoită să se hrănească cu ciocolată. Dar datorită strădaniilor tale, bunule guvernator, am fost înştiinţaţi că nu s-a întâmplat nimic şi că urechile noastre n-au auzit bine. Şi pe dată ne-am liniştit, datorită ţie.

GUVERNATORUL: Guvernatorul se bucură. Nimic din ce e nou nu e bun.

ALCAZII1: Guvernatorul a grăit drept! Nimic din ce e nou nu e bun. Nouă, alcazilor, învestiţi cu putere pentru înţelepciunea şi anii noştri, ne place să credem mai cu seamă că bunii noştri săraci nu vorbesc cu ironie. Ironia e o virtute care distruge. Un guvernator bun preferă viciile care construiesc.

GUVERNATORUL: Până una-alta, să nu mişte nimic! Sunt regele nemişcării!

BEŢIVII DIN TAVERNĂ (în jurul lui Nada.) Da, da, da! Nu, nu, nu! Să nu se mişte nimic, bunule guvernator! Totul se-nvârte în jurul nostru şi asta e foarte rău. Vrem nemişcare! Să se oprească orice mişcare! Să se suprime totul, în afară de vin şi de nebunie!

CORUL: Nimic nu s-a schimbat! Nu se întâmplă nimic, nu s-a întâmplat nimic! Anotimpurile se învârtesc în jurul crugului lor şi pe cerul senin se rotesc astre înţelepte, a căror liniştită geometrie condamnă stelele nebune şi dezordonate care aprind pajiştile cerului cu coama lor arzătoare, care tulbură cu urletul lor alarmant muzica dulce a sferelor, care răstoarnă cu năvala lor gravitaţiile veşnice, care fac să scrâşnească constelaţiile şi pregătesc, la toate răspântiile cerului, funeste ciocniri de aştri. Într-adevăr, totul e în ordine. Lumea-şi regăseşte echilibrul! Este amiaza anului, anotimpul culminant şi nemişcat! Fericire, fericire! Iată vara! Ce contează restul, fericirea e mândria noastră!

ALCAZII: Dacă cerul are obiceiuri statornice, să-i mulţumiţi guvernatorului, pentru că el e regele statorniciei. Nici lui nu-i place părul despletit. Tot regatul său e bine pieptănat!

CORUL: Cuminţi! Vom sta cuminţi, de vreme ce niciodată nu se va schimba nimic! La ce ne-ar folosi părul despletit, privirea înflăcărată, glasul strident? Vom fi mândri de fericirea altora!

BEŢIVII (în jurul lui Nada): Suprimaţi mişcarea, suprimaţi, suprimaţi! Să nu mişcaţi, să nu mişcaţi! Să lăsăm să se scurgă

orele, domnia asta nu va avea istorie! Anotimpul nemişcat e pe placul inimii noastre, pentru că e cel mai cald şi pentru că ne îndeamnă la băut!

Dar tema sonoră a alarmei, care de câtăva vreme zumzăia încet, creşte brusc la tonuri ascuţite, în timp ce răsună două lovituri surde foarte puternice. Pe estradă, un actor, care înainta spre public continuându-şi pantomima, se clatină şi cade în mijlocul mulţimii care-l înconjoară imediat. Nici un cuvânt, nici un gest: tăcere deplină. Câteva clipe de nemişcare şi apoi un iureş general. Diego străbate mulţimea, care se dă încet în lături descoperind omul căzut. Sosesc doi doctori care examinează corpul, se retrag şi discută agitaţi. Un tânăr îi cere explicaţii unuia din medici, care face gesturi de negare. Tânărul insistă şi, încurajat de mulţime, îl sileşte să răspundă, îl scutură, se lipeşte de el într-o mişcare de implo-rare şi, în cele din urmă, ajung să stea gură-n gură. Un zgomot de aspiraţie şi tânărul se face că ia un cuvânt de pe buzele doctorului. Se dă în lături şi, cu multă greutate, ca şi cum cuvântul ar fi prea mare pentru gura lui şi ar trebui să facă mari eforturi ca să scape de el, rosteşte:

— Ciuma!

Genunchii tuturor se înmoaie şi fiecare repetă acest cuvânt din ce în ce mai tare şi din ce în ce mai repede, în timp ce toţi fug cu mari ocoluri pe scenă, în jurul guvernatorului, care s-a urcat din nou pe estrada sa. Mişcarea se accelerează, se precipită, devine nebunească, până în clipa în care oamenii rămân nemişcaţi, în grupuri, auzind vocea bătrânului preot.

PREOTUL: La biserică, la biserică! Iată că soseşte pedeapsa. Năpasta străbună s-a abătut asupra oraşului! Cerul o trimite de când lumea asupra cetăţilor păcătoase, ca să le pedepsească cu moartea pentru păcatul lor de moarte. Strigătele vor fi înăbuşite în gurile voastre mincinoase şi o pecete încinsă se va pune pe inima voastră. Rugaţi-vă acum Dumnezeului dreptăţii, ca să uite şi să ierte. Intraţi în biserica! Intraţi în biserică!

Câţiva se năpustesc în biserică. Ceilalţi se întorc mecanic la dreapta şi la stânga, în timp ce clopotul scoate un dangăt de

înmormântare. În fundul scenei astrologul vorbeşte pe-un ton foarte natural, ca şi cum ar da un raport guvernatorului.

ASTROLOGUL: O conjuncţie malignă de planete duşmane s-a desenat pe planul aştrilor. Ea înseamnă şi vesteşte secetă, foamete şi ciumă pentru toţi...

Dar un grup de femei acoperă totul cu vorbăria lor.

— Avea pe gât un animal uriaş, care-i sugea sângele cu un zgomot puternic de pompă!

— Era un păianjen, un păianjen mare şi negru!

— Verde, era verde!

— Nu, era o şopârlă de alge!

— N-ai văzut nimic!

— Era o caracatiţă, mare cât un omuleţ.

— Diego, unde-i Diego?

— Vor fi atâţia morţi că nu vor mai rămâne destui oameni să-i îngroape!

— Ai! Dacă aş putea să plec!

— Să plecăm! Să plecăm!

VICTORIA: Diego, unde-i Diego!

În tot timpul acestei scene, cerul s-a umplut de semne şi zumzetul de alarmă a crescut, sporind teroarea generală. Un bărbat cu chipul iluminat iese dintr-o casă strigând: „Peste patruzeci de zile, sfârşitul lumii!” şi, din nou, panica îşi dezlănţuie tentaculele, oamenii repetind:feste patruzeci de zile, sfârşitul lumii”. Guarzii vin să-l aresteze pe iluminat, dar de cealaltă parte a scenei iese o vrăjitoare care împarte leacuri.

VRĂJITOAREA: Melisă, mentă, salvie, rozmarin, cimbru, şofran, coajă de lămâie, pastă de migdale... Luaţi aminte, luaţi aminte, leacurile astea nu dau greş niciodată!

Se stârneşte un fel de vânt rece, în timp ce soarele începe să apună şi face să se înalţe capetele.

VRĂJITOAREA: Vântul! Iată vântul! Molimei îi e groază de vânt. Totul se va îndrepta, o să vedeţi!

În acelaşi timp, vântul se opreşte, zumzetul creşte, ascuţindu-se, cele două lovituri seci răsună asurzitor şi ceva mai aproape. Doi bărbaţi se prăbuşesc în mijlocul mulţimii. Tuturor li se taie picioarele. Toţi încep să se îndepărteze de trupuri, mergând de-a-ndăratelea. Nu mai rămâne decât vrăjitoarea, având la picioarele ei pe cei doi bărbaţi, care au semne la gât şi la subsuori. Bărbaţii se zvârcolesc, fac două-trei gesturi şi mor, în timp ce noaptea pogoară încet peste mulţimea care continuă să se retragă spre laturile scenei, lăsând cadavrele în centru.

Întuneric.

Lumină în biserică. Reflector pe palatul regal. Lumină în casa judecătorului. Scenele alternează.

La palat.

PRIMUL ALCADE: Înălţimea voastră, epidemia se întinde cu atâta repeziciune, că nu-i mai putem face faţă. Periferiile sunt mai contaminate decât ne închipuim, ceea ce mă face să cred că trebuie să ascundem situaţia şi să nu-i spunem poporului adevărul cu nici un preţ. De altfel, pentru moment, boala cuprinde în special cartierele mărginaşe, care sunt sărace şi suprapopulate. În nenorocirea noastră, măcar asta e o consolare.

Murmure de încuviinţare.

La biserică.

PREOTUL: Apropiaţi-vă şi fiecare să mărturisească public ce-a făptuit mai rău. Deschideţi-vă inimile, blestemaţilor! Spuneţi-vă unii altora răul pe care l-aţi săvârşit şi cel la care v-aţi gândit, căci altminteri veninul păcatului vă va gâtui şi vă va duce în iad tot atât de sigur ca şi caracatiţa ciumei… Cât despre mine, mă învinovăţesc că am fost deseori lipsit de milă…

Se vor mima trei spovedanii în timpul dialogului care urmează.

La palat.

GUVERNATORUL: Totul se va aranja. Partea plictisitoare e că trebuia să mă duc la vânătoare. Lucrurile astea se întâmplă întotdeauna tocmai când ai câte-o chestiune importantă. Ce să fac?

PRIMUL ALCADE: Nu pierdeţi vânătoarea, măcar ca pilda. Oraşul trebuie să vadă că fruntea vă rămâne senină în nenorocire.

La biserică.

TOŢI: Iartă-ne, Doamne, pentru ce am făcut şi pentru ce n-am făcut!

În casa judecătorului.

Judecătorul citeşte psalmi, înconjurat de familia sa.

JUDECĂTORUL: „Domnul e refugiul şi cetatea mea / Căci el mă fereşte de capcana vânătorului de păsări / Şi de ciuma ucigătoare!”

SOŢIA: Casado, nu ne putem plimba în oraş?

JUDECĂTORUL: Te-ai plimbat prea mult în viaţa ta, femeie! Şi asta nu ne-a adus fericire.

SOŢIA: Victoria nu s-a întors încă şi mă tem să nu i se întâmple ceva rău.

JUDECĂTORUL: Niciodată nu te-ai temut de răul ce ţi s-ar putea întâmpla ţie. Şi aşa ţi-ai pierdut cinstea. Stai aici, casa e liniştită în mijlocul molimei. Am prevăzut totul şi, baricadaţi cât timp va dura ciuma, vom aştepta să se sfârşească. Cu ajutorul lui Dumnezeu, n-o să suferim de nimic.

SOŢIA: Ai dreptate, Casado. Dar nu suntem singurii. Alţii suferă. Victoria poate-i în pericol!

JUDECĂTORUL: Lasă-i pe ceilalţi şi gândeşte-te la casa ta. De pildă, gândeşte-te la fiul tău. Adună cât mai multe alimente. Plăteşte preţul care ţi se cere. Strânge, femeie, strânge! A venit timpul să strângem cât mai mult! (Citeşte.) „Domnul e refugiu şi cetatea mea…”

La biserică.

CORUL: „Nu va trebui să te temi / Nici de spaimele nopţii / Nici de săgeţile care zboară ziua / Nici de ciuma care păşeşte în umbră / Nici de molima care se târăşte în miezul zilei.”

UN GLAS: Oh! Dumnezeule mare şi puternic!

Lumină în piaţă. Agitaţia mulţimii pe-un ritm de copia.

CORUL: „Ţi-ai scris numele pe nisip / Ţi-ai scris numele pe unde / Îţi rămâne doar durerea.”

Intră Victoria. Reflector pe piaţă.

VICTORIA: Diego, unde-i Diego?

O FEMEIE: E printre bolnavi. Îi îngrijeşte pe cei care-l cheamă.

Victoria aleargă spre extremitatea scenei şi se loveşte de Diego, care poartă o mască de doctor. Se dă înapoi, cu un strigăt.

DIEGO (cu blândeţe): Sunt chiar atât de înspăimântător, Victoria?

VICTORIA (strigând): Oh! Diego, tu, în sfârşit! Scoate-ţi masca şi ia-mă în braţe! Strânge-mă, strânge-mă tare şi-am să scap de nenorocirea asta!

Diego nu se clinteşte.

VICTORIA: Ce s-a schimbat între noi, Diego? Sunt ceasuri de când te caut, alergând prin oraş, îngrozită la gândul că te-ar putea lovi şi pe tine nenorocirea. Şi iată-te acum cu masca asta a chinului şi-a bolii. Scoate-o, scoate-o, te rog, şi ia-mă în braţe! (Diego îşi scoate masca.) Când îţi văd mâinile, mi se usucă gura. Sărută-mă!

Diego nu se mişcă.

VICTORIA (mai încet): Sărută-mă, mor de sete. Ai şi uitat că abia ieri ne-am legat să fim unul al altuia? Toată noaptea am aşteptat clipa în care mă vei săruta, tare, tare! Hai, repede, repede...!

DIEGO: Mi-e milă, Victoria!

VICTORIA: Şi mie, dar mie mi-e milă de noi. De asta te-am căutat, strigând pe străzi, alergând spre tine, cu braţele întinse pentru a le împleti în jurul tău!

Victoria se apropie de el.

DIEGO: Nu mă atinge, fugi!

VICTORIA: De ce?

DIEGO: Nu mă mai recunosc. De oameni nu mi-a fost niciodată frică, dar asta mă depăşeşte, onoarea nu-mi mai serveşte la nimic şi simt că mă pierd. (Victoria se apropie mai mult.) Nu mă atinge. Poate că boala s-a şi strecurat în mine şi ţi-aş putea-o da. Aşteaptă puţin. Lasă-mă să respir că mă gâtuie uimirea. Nu mai Ştiu nici măcar cum să-i apuc pe oameni şi să-i aşez în paturile lor. Mâinile îmi tremură de groază şi mila îmi împăienjeneşte ochii. (Ţipete şi gemete.) Mă cheamă totuşi, auzi? Trebuie să plec. Ai grijă de tine, ai grijă de noi. Se va sfârşi, asta-i sigur!

VICTORIA: Nu mă părăsi.

DIEGO: Se va sfârşi. Sunt prea tânăr şi te iubesc prea mult. Moartea mă îngrozeşte.

VICTORIA (se repede spre el): Eu sunt vie!

DIEGO (se retrage): Ce ruşine, Victoria, ce ruşine!

VICTORIA: Ruşine, de ce ruşine?

DIEGO: Mi se pare că mi-e frică.

Se aud gemete. Diego fuge spre ele.

Agitaţia mulţimii pe ritm de copia.

CORUL: „Cine are dreptate şi cine nu are? / Gândeşte-te / Că totul aici este minciună. / Moartea-i singurul adevăr.”

Reflector pe biserică şi pe palatul guvernatorului. Psalmi şi rugăciuni în biserică. Din palat, primul alcade se adresează poporului.

PRIMUL ALCADE: Ordinul guvernatorului. Începând de astăzi, în semn de pocăinţă pentru nenorocirea obştească şi pentru a înlătura riscurile unei contagiuni, orice întrunire publică este interzisă şi oprită orice petrecere. De asemenea…

O FEMEIE (începe să urle în mijlocul poporului): Acolo! Acolo! Ascund un mort. Să nu-i lăsăm. O să putrezească! E ruşine! Să-l îngroape!

Dezordine. Doi bărbaţi scot din scenă femeia.

ALCADELE: De asemenea, guvernatorul este în măsură să-i liniştească pe cetăţeni cu privire la mersul flagelului neaşteptat care s-a abătut asupra oraşului. După părerea tuturor doctorilor, va fi de ajuns să bată vântul dinspre mare pentru ca molima dea înapoi. Cu ajutorul lui Dumnezeu…

Dar îl întrerup cele două lovituri surde, urmate de încă două, în timp ce clopotul de înmormântare sună din răsputeri, iar rugăciunile continuă în biserică. Apoi, într-o tăcere înspăimântătoare, intră două personaje străine, un bărbat şi o femeie, urmăriţi de toate privirile. Bărbatul e corpolent. Cu capul gol. Poartă un fel de uniformă cu o decoraţie. Femeia e tot în uniformă, dar cu guler şi manşete albe. Ţine în mină un blocnotes. Înaintează amândoi până în dreptul palatului guvernatorului şi salută.

GUVERNATORUL: Ce doriţi, străinilor?

BĂRBATUL (pe-un ton politicos): Locul dumneavoastră.

TOŢI: Ce? Ce-a spus?

GUVERNATORUL: Ţi-ai ales rău momentul şi această obrăznicie poate să te coste scump. Fără îndoială însă că am înţeles greşit. Cine eşti?

BĂRBATUL: Pun rămăşag pe orice că nu ghiciţi!

PRIMUL ALCADE: Nu ştiu cine eşti, străine, dar ştiu cum ai să sfârşeşti!

BĂRBATUL (foarte calm): Mă impresionaţi. Ce crezi, scumpă prietenă, e cazul să le spun cine sunt?

SECRETARA: De obicei, n-o luăm chiar aşa repede.

BĂRBATUL: Aceşti domni sunt totuşi foarte insistenţi.

SECRETARA: Fără îndoială că au motivele lor. La urma urmelor, suntem în vizită şi trebuie să ne conformăm obiceiurilor locului.

BĂRBATUL: Te înţeleg. Dar asta nu va tulbura cumva aceste spirite cuminţi, creând dezordine?

SECRETARA: Mai bine dezordine decât necuviinţă.

BĂRBATUL: M-ai convins. Dar mai am oarecare scrupule...

SECRETARA: Ori una, ori alta…

BĂRBATUL: Te ascult…

SECRETARA: Ori le spuneţi, ori nu le spuneţi. Dacă le-o spuneţi, o vor şti. Dacă nu le-o spuneţi, o vor afla.

BĂRBATUL: M-am lămurit.

GUVERNATORUL: În orice caz, ajunge! Dar, înainte de a lua măsurile pe care le socot de cuviinţă, vă somez pentru ultima dată să-mi spuneţi cine sunteţi şi ce doriţi?

BĂRBATUL (pe un ton Firesc): Eu sunt Ciuma. Dumneavoastră?

GUVERNATORUL: Ciuma?

BĂRBATUL: Da, şi am nevoie de locul dumneavoastră. Sunt dezolat, credeţi-mă, vă rog, dar voi avea foarte mult de lucru. Dacă v-aş da, de pildă, un răgaz de două ore? V-ar ajunge ca să-mi predaţi conducerea?

GUVERNATORUL: De data asta ai întrecut măsura şi vei fi pedepsit pentru această impostură. Guarzi!

BĂRBATUL: Staţi! Nu vreau să silesc pe nimeni. Principiul meu de bază e corectitudinea. Îmi dau seama că purtarea mea pare surprinzătoare pentru că, în fond, dumneavoastră nu mă cunoaşteţi. Dar vreau într-adevăr să-mi cedaţi locul dumneavoastră fără a fi obligat să vă înfăţişez dovezi. Nu m-aţi putea crede pe cuvânt?

GUVERNATORUL: N-am timp de pierdut şi gluma asta a durat cam mult. Arestaţi-l pe omul acesta!

BĂRBATUL: Deci, n-am încotro. Dar e destul de neplăcut. Scumpă prietenă, vrei să procedezi la o radiere?

Întinde mâna spre unul din guarzi. Secretara şterge ostentativ ceva în carnetul ei. Răsună o lovitură de tobă scurtă. Guardul cade. Secretara îl examinează.

SECRETARA: Înălţimea voastră, totul e în ordine. Are cele trei semne. (Către ceilalţi, foarte amabilă.) Un semn şi eşti suspect. Două, te-ai molipsit. Trei, s-a făcut radierea. Nimic mai simplu.

BĂRBATUL: Ah! Uitasem să v-o prezint pe secretara mea. O cunoaşteţi, de altfel. Dar întâlneşti atâţia oameni...

SECRETARA: Sunt scuzabili! De altfel, toţi ajung până la urmă să mă recunoască.

BĂRBATUL: Vedeţi, e o fire fericită! Veselă, mulţumită, cu un aspect îngrijit...

SECRETARA: N-am nici un merit. E mai uşor să lucrezi printre flori şi zâmbete.

BĂRBATUL: E un principiu excelent. Dar să ne-ntoarcem la oile noastre! (Către guvernator.) V-am dat o dovadă destul de elocventă că nu glumesc? Tăceţi? Bun, v-am înspăimântat, desigur. Dar vă rog să mă credeţi că am făcut-o cu totul împotriva dorinţei mele. Aş fi preferat o înţelegere prietenească, o convenţie bazată pe încredere reciprocă, garantată de cuvântul dumnea-voastră de onoare şi de-al meu, un acord încheiat întru câtva pe cinste şi pe onoare. Dar, de altfel, nu-i prea târziu ca să facem o treabă bună. Răgazul de două ore vi se pare suficient?

Guvernatorul scutură din cap în semn de refuz.

BĂRBATUL (întorcându-se spre secretară): Cât mi-e de neplăcut!

SECRETARA (clătinând din cap): Un încăpăţânat! Ce ghinion!

BĂRBATUL (către guvernator): Vreau totuşi să obţin consimţământul dumneavoastră. Nu vreau să fac nimic fără aprobarea dumneavoatră, ar fi contrar principiilor mele. Colaboratoarea mea va proceda deci la atâtea radieri câte vor fi necesare pentru a obţine din partea dumneavoastră o aprobare liber consimţită a micii reforme pe care-o propun. Eşti gata, scumpă prietenă?

SECRETARA: Numai să-mi ascut creionul, care s-a tocit, şi totul va fi cât se poate de bine în cea mai bună dintre lumi.

BĂRBATUL (oftează): Fără optimismul dumitale, meseria asta mi s-ar părea de-a dreptul penibilă!

SECRETARA (ascuţindu-şi creionul): O secretară perfectă e sigură că totul se poate aranja, că nu există greşeli de contabilitate care până la urmă să nu se îndrepte şi că o întâlnire ratată azi se poate amâna pe mâine. Tot răul e spre bine. Războiul însuşi are calităţile lui şi până şi cimitirele pot fi afaceri bune, când concesiunile pentru locurile de veci sunt denunţate din zece în zece ani.

BĂRBATUL: Ai o gură de aur... Ţi-ai ascuţit creionul?

SECRETARA: Da, şi putem începe.

BĂRBATUL: La treabă!

Omul arată spre Nada, care înaintează, dar Nada izbucneşte într-un râs de beţiv.

SECRETARĂ: Îmi permiteţi să vă semnalez că acesta e tipul omului care nu crede în nimic şi că acest soi ne e foarte folositor?

BĂRBATUL: Foarte adevărat. Să luăm pe unul dintre alcazi.

Panică în rândul alcazilor.

GUVERNATORUL: Opriţi!

SECRETARA: Semn bun, înălţimea voastră!

BĂRBATUL (amabil): Pot să fac ceva pentru dumneavoastră, domnule guvernator?

GUVERNATORUL: Dacă vă dau locul meu, eu, ai mei şi alcazii ne salvăm viaţa?

BĂRBATUL: Da, bineînţeles, acesta-i obiceiul!

Guvernatorul se sfătuieşte cu alcazii, apoi se întoarce spre popor.

GUVERNATORUL: Popor al Cadiz-ului, înţelegi, sunt sigur, că totul s-a schimbat acum? În interesul vostru e bine, poate, să las oraşul în mâinile acestei noi puteri care s-a arătat. Acordul pe care l-am încheiat cu această putere va înlătura, fără îndoială, o situaţie mai rea şi veţi avea astfel siguranţa de a ţine în rezervă, în afara zidurilor oraşului, un guvern care vă va fi, poate, de folos într-o bună zi. Mai e oare nevoie să vă spun că, vorbindu-vă astfel, nu mă gândesc la persoana mea, ci la…

BĂRBATUL: Iertaţi-mă că vă întrerup. Dar aş fi bucuros să vă aud precizând în mod public că dumneavoastră consimţiţi de bună-voie la aceste dispoziţii folositoare şi că e vorba, desigur, de un acord liber.

Guvernatorul priveşte spre ei. Secretara duce creionul la gură. GUVERNATORUL: Desigur, am încheiat acest acord în deplină libertate.

Se bâlbâie, se retrage şi fuge. Începe exodul.

BĂRBATUL (către primul alcade): Vă rog, nu plecaţi aşa de repede! Am nevoie de un om care să se bucure de încrederea poporului şi prin intermediul căruia să-mi transmit ordinele. (Primul alcade ezită.) Acceptaţi, desigur… (Secretarei.) Scumpă prietenă…

PRIMUL ALCADE: Desigur, e chiar o mare cinste.

BĂRBATUL: Perfect. În aceste condiţii, scumpă prietenă, vei comunica alcadelui decretele pe care trebuie să le aducă la cunoştinţa acestor oameni cumsecade, ca să înceapă să trăiască reglementar.

SECRETARA: Ordonanţa concepută şi publicată de primul alcade şi de către consilierii săi…

PRIMUL ALCADE: Dar eu n-am conceput încă nimic…

SECRETARA: E un efort de care v-am scutit. Şi mi se pare că ar trebui să fiţi mândru că serviciile noastre îşi dau osteneala să întocmească ceea ce dumneavoastră veţi avea astfel onoarea să semnaţi.

PRIMUL ALCADE: Fără-ndoială, dar…

SECRETARA: Ordonanţa, făcând deci oficiul de act promulgat întru totul conform voinţei preaiubitului nostru suveran, pentru reglementarea şi ajutorarea milostivă a cetăţenilor atinşi de infecţie şi pentru desemnarea tuturor regulilor şi tuturor persoanelor precum: supraveghetori, gardieni, executori şi gropari, al căror jurământ va fi să aplice cu stricteţe ordinele ce vor primi.

PRIMUL ALCADE: Ce-i limbajul ăsta, vă rog?

SECRETARA: Ca să-i obişnuim cu puţină obscuritate. Cu cât vor înţelege mai puţin, cu atât vor fi mai ascultători. Acestea fiind zise, iată ordonanţele pe care le veţi anunţa prin viu grai în tot oraşul, una după alta, pentru a putea fi digerate mai uşor, chiar şi de minţile cele mei leneşe. Iată-i pe mesagerii noştri. Chipurile lor prietenoase vor face să li se reţină mai bine cuvintele.

Apar mesagerii.

POPORUL: Pleacă guvernatorul, pleacă guvernatorul!

NADA: E dreptul lui, oameni buni, e dreptul lui. El e statul şi statul trebuie apărat.

POPORUL: El a fost statul, dar acum nu mai e nimic. De vreme ce el pleacă, Ciuma e statul.

NADA: Şi ce vă pasă? Ciumă sau guvernator, tot stat se cheamă că e!

Poporul se agită şi pare că vrea să iasă.

Se desprinde un mesager.

PRIMUL MESAGER: Toate casele infectate vor trebui să fie însemnate pe uşă cu o stea mare, cu raza de un picior şi cu inscripţia: „Suntem cu toţii fraţi”. Steaua va rămâne pe uşă până la redeschiderea casei, sub pedeapsa prevăzută de lege.

Se retrage.

0 VOCE: Care lege?

O ALTĂ VOCE: Legea nouă, desigur.

CORUL: Stăpânii noştri spuneau că ne vor apăra, şi iată totuşi că am rămas singuri. O ceaţă îngrozitoare a început să se lase peste tot în oraş, înecând treptat mireasma fructelor şi a trandafirilor, întunecând gloria anotimpului şi sufocând veselia verii. Ah! Cadiz, cetate marină! Ieri încă, pe deasupra strâmtorii, vântul pustiului încărcat de miresme, pentru că trecuse prin grădinile africane, venea să umple de visuri inimile fetelor noastre. Dar vântul a stat. Doar el putea să cureţe oraşul. Stăpânii noştri spuneau că nu se va petrece nimic, niciodată. Iată însă că celălalt avea dreptate, că se întâmplă ceva, că vedem cu ochii noştri, că trebuie să fugim, să fugim fără nici o întârziere înainte ca porţile să se închidă peste nenorocirile noastre.

AL DOILEA MESAGER: Toate alimentele de primă necesitate sunt de aici înainte la dispoziţia comunităţii, adică vor fi distrbuite în părţi egale şi infime tuturor celor care îşi vor putea dovedi ataşamentul loial faţă de noua ordine.

Prima poartă se închide.

AL TREILEA MESAGER: Toate focurile se vor stinge la ora nouă seara şi nici o persoană particulară nu va putea staţiona într-o piaţă publică, nici circula pe străzile oraşului fără un permis în regulă, care nu va fi eliberat decât în cazuri extrem de rare şi după criterii întotdeauna arbitrare. Orice contravenient va suferi rigorile legii.

GLASURI (crescendo):

— Se vor închide porţile.

— S-au închis porţile.

— Nu, nu sunt toate închise.

CORUL: Ah! Să alergăm spre cele care se mai deschid încă. Noi suntem copiii mării. Acolo jos, acolo jos trebuie să ajungem, în ţinutul fără ziduri şi fără porţi, pe plajele neîntinate, unde nisipul are prospeţimea buzelor şi unde privirea poate hoinări până oboseşte. Să alergăm în întâmpinarea vântului. Spre mare! Marea, în sfârşit, marea liberă, apa care spală, vântul care descătuşează!

VOCI: Spre mare! Spre mare!

Exodul se precipită.

AL PATRULEA MESAGER: E strict interzis a se da persoanelor lovite de boală alt ajutor decât a le denunţa autorităţilor, care se vor ocupa de ele. Denunţul între membrii aceleiaşi familii este recomandat în mod deosebit şi va fi răsplătit prin alocarea unei duble raţii alimentare, denumite raţie civică.

Se închide poarta a doua.

CORUL: Spre mare! Spre mare! Marea e scăparea noastră. Ei nu-i pasă de boli şi de războaie! Ea a văzut şi a acoperit atâtea cârmuiri! Ea ne dăruieşte numai dimineţi purpurii şi înserări de smarald şi. din amurg până-n zori, freamătul nesfârşit al valurilor sale în nopţi pline de strălucirea stelelor! O! solitudine, pustiu, botez al sării! Să fii singur în faţa mării, în bătaia vântului, în plin soare, în sfârşit scăpat din aceste oraşe zăvorâte ca nişte morminte şi de aceste chipuri omeneşti sluţite de spaimă. Repede! Repede! Cine mă va scăpa de om şi de spaimele sale? Eram fericit pe culmile anului, fără griji, printre fructe, în mijlocul naturii mereu aceeaşi, al verii binevoitoare. Iubeam oamenii. Era Spania şi cu mine. Dar nu mai aud vuietul valurilor. Aud ţipetele,

panica, insultele şi laşitatea, iată-i pe fraţii mei împovăraţi de sudoare şi de nelinişte, prea grei ca să-i mai urneşti. Cine-mi va da înapoi mările uitării, apele liniş-tite din larg, drumurile lichide şi brazdele de spumă care se pierd în unde? La mare! La mare, înainte de închiderea porţilor!

O VOCE: Repede! Nu-l atinge pe cel care era lângă mort!

O VOCE: E însemnat!

O VOCE: La o parte! La o parte!

Îl lovesc. Se închide a treia poartă.

O VOCE: Oh, Dumnezeule mare şi puternic!

O VOCE: Repede! Ia tot ce-i necesar: salteaua şi colivia păsărelelor! Nu uită zgarda câinelui! Nici vasul cu mentă proaspătă să nu-l uiţi! Să avem ce mesteca până la mare!

O VOCE: Săriţi! Săriţi, hoţii! Mi-au furat faţa de masă brodată, de zestre!

Se fugăresc. Se ajung. Se lovesc. Se închide poarta a patra.

VOCE: Ascunde, auzi, ascunde proviziile!

O VOCE: N-am nimic pentru drum, dă-mi o pâine, frate! Îţi dau în schimb ghitara mea incrustată cu sidef.

O VOCE: Pâinea asta-i pentru copiii mei, nu pentru cei care pretind că-mi sunt fraţi. Există o gradaţie în rudenie.

O VOCE: O pâine, toţi banii mei pentru o pâine!

Se închide a cincea poartă.

CORUL: Repede! N-a mai rămas deschisă decât o singură poartă! Flagelul aleargă mai iute decât noi. Urăşte marea şi nu vrea să a-jungem la ea. Nopţile sunt tihnite şi stelele clipesc deasupra catargelor. Ce-ar face ciuma acolo? Vrea să ne ţină

sub stăpânirea ei, ne iubeşte în felul ei. Vrea să fim fericiţi aşa cum înţelege ea asta, nu aşa cum vrem noi. Sunt plăceri silnice, o viaţă rece, fericirea veşnică. Totul s-a oprit. Nu mai simţim pe buze, ca odinioară, prospeţimea vântului.

O VOCE: Părinte, nu mă lăsa, sunt unul dintre săracii tăi!

Preotul o ia la fugă.

SĂRACUL: Fuge, fuge! Ia-mă cu tine! Misiunea ta e să ai grijă de mine! Dacă te pierd, am pierdut totul!

Preotul reuşeşte să fugă. Săracul cade ţipând.

SĂRACUL: Creştini din Spania, sunteţi lăsaţi în părăsire!

AL CINCILEA MESAGER (vorbind rar): În sfârşit, şi acesta va fi rezumatul.

Ciuma şi secretara sa, în faţa primului alcade, îşi zâmbesc şi aprobă, felicitându-se.

AL CINCILEA MESAGER: Spre a împiedica orice molipsire prin mişcarea aerului, cuvintele însele putând fi purtătoare ale infecţiei, se ordonă ca fiecare locuitor să ţină tot timpul în gură un tampon îmbibat cu oţet, care-l va apăra de boală şi-l va îndemna în acelaşi timp la discreţie şi la tăcere.

Din această clipă, toţi îşi pun o batistă în gură şi numărul vocilor scade o dată cu amploarea orchestrei. Corul, început pe mai multe voci, va termina numai cu una, până la pantomima finală, care se va desfăşura într-o linişte desăvârşită, gurile personajelor fiind umflate şi închise. Ultima poartă se închide cu zgomot.

CORUL: Nenorocire! Nenorocire! Am rămas singuri, Ciuma şi noi! Ultima poartă s-a închis! Nu mai auzim nimic. Marea e de-aici înainte prea departe. Acum suntem în suferinţă şi trebuie să ne învârtim prin acest mic oraş, fără copaci şi fără apă, închis cu porţi înalte şi netede şi încununat de mulţimile care urlă, în Cadiz-ul ce are o arenă roşie şi neagră, unde se vor împlini

omorurile rituale. Fraţilor, această nenorocire e mai mare decât păcatul nostru. N-am meritat această închisoare! Inima noastră nu era nevinovată, dar iubeam lumea şi verile sale: asta ar fi trebuit să ne mântuiască! Vânturile s-au oprit şi cerul e deşert! Va trebui să tăcem multă vreme. Dar pentru ultima oară, înainte ca gurile noastre să se închidă sub căluşul terorii, vom striga în pustiu.

Gemete şi linişte. Din orchestră nu mai rămân decât clopotele. Zumzetul cometei reîncepe uşor. În palatul guvernatorului reapar Ciuma şi secretara. Secretara înaintează, ştergând câte un nume la fiecare pas, în timp ce toba îi scandează fiecare gest. Nada râde batjocoritor. Trece scârţâind primul furgon cu morţi. Ciuma se duce în punctul cel mai înalt al decorului şi face un semn. Se opreşte totul: mişcare şi zgomote. Vorbeşte Ciuma.

CIUMA: Eu domnesc, ăsta e un fapt, deci un drept. Dar un drept care nu se discută: trebuie să vă adaptaţi. De altfel, să nu vă înşelaţi, dacă domnesc, domnesc în felul meu, şi-ar fi mai corect să spun că funcţionez. Voi, spaniolii, sunteţi puţin cam romanţioşi şi v-ar plăcea să mă vedeţi sub chipul unui rege negru sau sub înfăţişarea unei insecte somptuoase. Aveţi nevoie de patetic, e un fapt cunoscut! Ei bine, nu! Eu, unul, n-am sceptru şi am luat înfăţişarea unui subofiţer. E felul meu de-a vă umili, căci e bine să fiţi umiliţi: mai aveţi multe de învăţat. Regele vostru are unghiile negre şi o uniformă sobră. El n-are tron, el are sediu. Palatul lui e o cazarmă, pavilionul lui de vânătoare e un tribunal. Starea de asediu e proclamată. Iată de ce, notaţi asta, când sosesc eu, pateticul dispare. Pateticul e interzis, ca şi alte câteva aiureli precum ridicola angoasă a căutării fericirii, chipul stupid al îndrăgostiţilor, contemplarea egoistă a peisajelor şi vinovata ironie. În locul tuturor acestora eu aduc organizarea. La început o să vă jeneze puţin, dar, cu timpul, o să ajungeţi să înţelegeţi că o organizare bună face mai mult decât un patetism prost. Şi pentru a ilustra această frumoasă cugetare, încep prin a-i despărţi pe bărbaţi de femei: măsura va avea putere de lege. (Guarzii procedează în consecinţă.) S-a terminat cu maimuţărelile voastre. Acum e cazul să fiţi serioşi! Presupun că m-aţi înţeles. De azi înainte veţi

învăţa să muriţi în ordine. Până acum mureaţi ca spaniolii, cam la întâmplare, la nimereală, ca să zicem aşa. Mureaţi pentru că era frig după ce fusese cald, pentru că vi se poticneau catârii, pentru că linia Pirineilor era albastră, pentru că primăvara fluviul Guadalquivir îl atrage pe cel singuratic sau pentru că există prostănaci neciopliţi care omoară pentru profit sau onoare, când e incomparabil mai distins să omori de dragul logicii. Da, mureaţi anapoda. Un mort ici, un mort colo, ăsta-n patul lui, ălălalt în arenă: adevărat libertinaj. Dar, din fericire, această dezordine va fi organizată. O singură moarte pentru toţi şi după ordinea exemplară a unei liste. Veţi avea fişe, nu veţi mai muri din capriciu. Destinului i-a venit mintea la cap. S-a instalat în birouri. Vă veţi încadra într-o statistică şi veţi servi, în sfârşit, la ceva. Pentru că, uitasem să v-o spun, veţi muri, bineînţeles, dar veţi fi incineraţi după aceea sau chiar înainte: e mai curat şi face parte din plan. Spania mai presus de orice! Să te aliniezi ca să mori cum se cuvine, iată deci esenţialul! Cu acest preţ îmi veţi intra în voie. Dar luaţi seama la ideile nesăbuite, la izbucnirile sufleteşti, cum ziceţi voi, la micile febre care fac marile revolte! Am suprimat aceste capricii şi am pus în locul lor logica. Mi-e groază de diferenţieri şi de aiureli. Începând de azi, veţi fi deci raţionali, adică veţi avea câte-o insignă. Însemnaţi pe pântece, veţi purta public la subsuori steaua buboiului, care vă va desemna pentru a fi loviţi. Ceilalţi, cei care, convinşi că asta nu-i priveşte, fac coadă în faţa arenelor duminica, se vor îndepărta de voi, suspecţii. Dar să nu fiţi supăraţi: Îi priveşte şi pe ei. Sunt şi ei pe listă, eu nu uit pe nimeni. Toată lumea e suspectă. Pentru început, aşa e bine. De altfel, toate astea nu împiedică sentimentalismul. Îmi plac păsările, primele violete, buzele proaspete ale fetelor tinere. Din când în când, îţi dă o senzaţie de prospeţime şi e foarte adevărat că sunt idealist. Inima mea… Dar simt că mă înduioşez şi nu vreau să merg mai departe. Să rezumăm doar. Vă aduc tăcerea, ordinea şi justiţia absolută. Nu vă cer să-mi mulţumiţi, pentru că ceea ce fac pentru voi e foarte normal. Dar pretind colaborarea voastră activă. Guvernarea mea a început.

Cortina.

PARTEA A DOUA.

O piaţă în Cadiz. În stânga, administraţia cimitirului. În dreapta, un chei. În apropiere de chei, casa judecătorului. La ridicarea cortinei, gropari în uniformă de ocnaşi ridică morţii. Din culise se aude scârţâitul căruţei. Intră şi se opreşte în mijlocul scenei. Ocnaşii o încarcă. Căruţa porneşte iar, spre poarta cimitirului. În clipa când se opreşte în faţa cimitirului, se aude o muzică militară şi clădirile administraţiei se deschid pe una din laturi, înfăţişând publicului interiorul. Seamănă cu o curte a unei şcoli. În mijloc, tronează secretara. Ceva mai jos, nişte mese cum sunt cele la care se distribuie cartelele de alimente. La una dintre mese, primul alcade, cu mustaţa lui căruntă, înconjurat de funcţionari. Muzica se aude mai tare. Dincolo de zidul cimitirului, gardienii îi fugăresc pe oameni şi îi aduc cu de-a sila în faţa şi în curtea alcătuită de clădirile administraţiei, femeile de o parte, bărbaţii de alta. Lumină în centrul scenei. Din înaltul palatului său, Ciuma îşi dirijează subalternii invizibili, a căror agitaţie e doar întrezărită în jurul scenei.

CIUMA: Hei, voi de colo, grăbiţi-vă! În oraşul ăsta treaba merge mult prea încet, poporul de-aici nu e harnic. E limpede că-i place să nu facă nimic. Eu, unul, nu concep inactivitatea decât în cazărmi şi la cozi. Asemenea lipsă de activitate, da, e bună, goleşte inima şi moaie picioarele. E un timp liber care nu slujeşte la nimic. Să ne grăbim! Isprăviţi odată construirea turnului meu, altminteri nu putem supraveghea cum trebuie. Împresuraţi oraşul cu garduri de sârmă ghimpată. Fiecare cu primăvara lui, primăvara mea are trandafiri de fier. Aprindeţi cuptoarele, sunt focurile noastre de sărbătoare. Gardieni! Puneţi stelele noastre pe casele de care am de gând să mă ocup. Dumneata, scumpă prietenă, începe alcătuirea listelor şi stabileşte certificatele noastre de existenţă!

Ciuma iese prin partea opusă scenei.

PESCARUL (corifeul corului): Un certificat de existenţă, ce să facem cu el?

SECRETARA: Auzi vorbă, ce să faci cu el! Cum v-aţi putea lipsi de un certificat de existenţă ca să trăiţi?

PESCARUL: Până acum ne-am dus viaţa foarte bine şi fără el.

SECRETARA: Ei da, fiindcă nu eraţi cârmuiţi. Acum, în schimb, aveţi o conducere. Şi marele principiu al cârmuirii noastre este tocmai faptul că totdeauna e nevoie de-un certificat. Te poţi lipsi de pâine şi de femei, dar de-o adeverinţă în regulă, care să dovedească mai ştiu eu ce şi de toate, asta, de, e un lucru de care nu e cu putinţă să te lipseşti!

PESCARUL: Uite, de trei generaţii, în familia mea, ne aruncăm năvoadele în mare şi munca s-a făcut totdeauna foarte bine fără nici un act, vă jur!

UN GLAS: Noi suntem măcelari din tată-n fiu. Şi ca să tăiem oile nu ne folosim de nici un certificat.

SECRETARA: Eraţi cufundaţi în anarhie, asta-i tot! Băgaţi de seamă, n-avem nimic împotriva abatoarelor, dimpotrivă! Dar noi am introdus aici perfecţionările datorate contabilităţii. Asta e superioritatea sistemului nostru. Cât despre aruncarea năvoadelor, o să vedeţi că şi în chestiunea asta dovedim o forţă respectabilă. Domnule prim-alcade, aveţi formularele?

PRIMUL ALCADE: Iată-le!

SECRETARA: Gardieni, vreţi să-l ajutaţi pe domnul să înainteze?

Pescarul e împins în faţă.

PRIMUL ALCADE (citind): Numele, prenumele, calitatea.

SECRETARA: Treceţi peste lucrurile care se-nţeleg de la sine. Domnul o să completeze şi singur locurile lăsate în alb.

PRIMUL ALCADE: Curriculum vitae.

PESCARUL: Nu înţeleg.

SECRETARA: Trebuie să indici aici evenimentele importante din viaţa dumitale. E un fel de a ni te prezenta!

PESCARUL: Viaţa mea e a mea. E ceva particular, care nu priveşte pe nimeni.

SECRETARA: Ceva particular! Cuvintele astea n-au sens pentru noi. Bineînţeles, e vorba de viaţa dumitale publică. De altfel, e singura pe care ţi-o autorizăm. Domnule alcade, treceţi la detalii.

PRIMUL ALCADE: Căsătorit?

PESCARUL: Din '31.

PRIMUL ALCADE: Motivele pentru care ai contractat căsătoria?

PESCARUL: Motive! Mă-năbuş, mi se urcă sângele la cap!

SECRETARA: Întrebarea e scrisă negru pe alb. Şi este o metodă bună de a face public ceea ce trebuie să înceteze de-a mai fi strict personal!

PESCARUL: M-am însurat fiindcă e un lucru pe care-l faci când eşti bărbat.

PRIMUL ALCADE: Divorţat?

PESCARUL: Nu, văduv.

PRIMUL ALCADE: Recăsătorit?

PESCARUL: Nu.

SECRETARA: De ce?

PESCARUL (urlând): Îmi iubeam nevasta.

SECRETARA: Ciudat! De ce?

PESCARUL: Parcă în viaţă poţi să explici totul?

SECRETARA: Da, într-o societate bine organizată!

PRIMUL ALCADE: Antecedente?

PESCARUL: Asta ce mai e?

SECRETARA: Ai fost condamnat pentru jaf, sperjur sau viol?

PESCARUL: Niciodată!

SECRETARA: Aha, un om cinstit, bănuiam eu! Domnule prim-alcade, adăugaţi menţiunea: de supravegheat.

PRIMUL ALCADE: Ce sentimente civice ai?

PESCARUL: Mi-am servit bine concetăţenii, totdeauna. N-am lăsat niciodată să plece un sărac fără să-i dau un peşte bun.

SECRETARA: Felul ăsta de a răspunde nu e autorizat.

PRIMUL ALCADE: Oh! Asta pot s-o explic eu! Gândiţi-vă doar, sentimentele civice sunt specialitatea mea! Trebuie să ştim limpede, băiete, dacă faci parte dintre cei care respectă ordine existentă pentru singurul şi bunul temei că există?

PESCARUL: Da, când este dreaptă şi umană.

SECRETARA: Suspect! Treceţi în rubrica: sentimente civice sus pecte! Şi citiţi ultima întrebare.

PRIMUL ALCADE (descifrând cu mare caznă): Raţiuni de a fi?

PESCARUL: Să mă ia dracu' dacă pricep o iotă din păsărească asta.

SECRETARA: Înseamnă că trebuie să ne mărturiseşti motivele care te îndeamnă să rămâi în viaţă.

PESCARUL: Motivele! Ce motive vreţi să găsesc?

SECRETARA: Vedeţi! Notaţi întocmai, domnule prim-alcade: omul recunoaşte că existenţa sa nu se poate justifica. Vom avea

mâinile cu atât mai libere când va sosi momentul potrivit. Şi dumneata, subsemnat, vei înţelege mai bine că certificatul de existenţă care-ţi va fi eliberat trebuie să fie provizoriu şi pe termen limitat.

PESCARUL: Provizoriu sau nu, daţi-mi-l odată, ca să mă întorc acasă. Ai mei mă aşteaptă.

SECRETARA: Desigur! Dar mai înainte va fi nevoie să prezinţi un certificat de sănătate care îţi va fi eliberat, după câteva formalităţi, la primul etaj, sectorul afacerilor în curs, biroul aşteptărilor, secţia auxiliară.

Pescarul iese. Căruţa cu morţi a sosit între timp la poarta cimitirului şi a început descărcarea cadavrelor. Dar din căruţă sare Nada, beat, şi se porneşte să urle.

NADA: Doar vă spun că nu-s mort!

Gardienii caută să-l vâre îndărăt în căruţă. El scapă şi intră în curtea administraţiei.

NADA: Ei, asta-i bună! Ce, dacă aş fi mort, aş şti şi eu! Aoleu! Iertaţi-mă!

SECRETARA: Nu face nimic. Apropie-te!

NADA: M-au azvârlit în căruţă. Dar eram beat mort, asta-i tot! Doar aşa, să mai suprim!

SECRETARA: Ce să suprimi?

NADA: Totul, frumoasa mea! Cu cât suprimi mai mult, cu atât mai bine merg lucrurile. Iar dacă suprimi totul, e raiul pe pământ! Îndrăgostiţii, de pildă! Am oroare de asta! Când trec prin faţa mea perechi înlănţuite, scuip. În spatele lor, bineînţeles, fiindcă unii îţi poartă pe urmă sâmbetele! Şi copiii, ce seminţie scârboasă! Pe urmă florile, cu înfăţişarea lor tâmpă, râurile, incapabile să-şi schimbe ideile! Ah! Să suprimăm, să suprimăm! Asta e filozofia mea! Dumnezeu neagă lumea şi eu

neg existenţa lui Dumnezeu! Trăiască nimicul, de vreme ce e singurul lucru care există!

SECRETARA: Şi cum să suprimăm toate astea?

NADA: Să bem, să bem până la moarte şi totul dispare din jur!

SECRETARA: Slabă tehnică! A noastră e mai bună! Cum te numeşti!

NADA: Nimic.

SECRETARA: Cum?

NADA: Nimic.

SECRETARA: Te-am întrebat ce nume ai.

NADA: Ăsta-i numele meu.

SECRETARA: Buun! Cu asemenea nume, o să avem multe de făcut împreună! Treci de partea asta. Vei fi funcţionarul regatului nostru.

Intră pescarul.

SECRETARA: Domnule alcade, fii bun şi pune-l la curent cu funcţia lui pe prietenul nostru Nimic. Între timp, voi, gardieni, veţi vinde insignele noastre. (Se apropie de Diego.) Bună ziua. Vrei să cumperi o insignă?

DIEGO: Ce insignă?

SECRETARA: Ei, asta-i, insigna ciumei. (Scurtă pauză.) De altminteri, sunteţi liberi s-o refuzaţi. Insigna nu e obligatorie.

DIEGO: Atunci refuz.

SECRETARA: Foarte bine. (Apropiindu-se de Victoria.) Şi dumneata?

VICTORIA: Nu vă cunosc.

SECRETARA: Perfect. Vă semnalez numai că cei care refuză să poarte această insignă sunt obligaţi să-şi pună alta.

DIEGO: Care?

SECRETARA: Ei, insigna celor care refuză să poarte insignă. În felul acesta, dintr-o privire, vedem cu cine avem de-a face.

PESCARUL: Vă rog să mă iertaţi…

SECRETARA (Întorcându-se spre Diego şi Victoria): Pe curând! (Pescarului.) Dumneata ce mai vrei?

PESCARUL (cu furie crescândă): Vin de la etajul întâi şi mi s-a răspuns că trebuie să mă-ntorc aici ca să obţin certificatul de existenţă, fiindcă fără el nu mi se dă un certificat de sănătate.

SECRETARA: E clasic!

PESCARUL: Cum aşa, clasic?

SECRETARA: Da, asta dovedeşte că oraşul acesta a început să fie administrat. Convingerea noastră e că sunteţi vinovaţi. Vinovaţi că sunteţi cârmuiţi, fireşte. Dar totul e să simţiţi voi înşivă că sunteţi vinovaţi. Şi nu vă veţi socoti vinovaţi câtă vreme nu vă veţi simţi obosiţi. Vă obosim, asta-i tot. Când veţi fi sleiţi de oboseală, restul o să meargă de la sine.

PESCARUL: Pot măcar să capăt acel blestemat de certificat de existenţă?

SECRETARA: În principiu, nu, fiindcă trebuie să prezinţi mai întâi un certificat de sănătate, ca să obţii unul de existenţă. În aparenţă, nu există nici o ieşire din impas.

PESCARUL: Şi-atunci?

SECRETARA: Şi-atunci, rămâi la cheremul bunului nostru plac. Dar, ca orice lucru arbitrar, e pe termen scurt. Îţi vom acorda deci acest certificat printr-o favoare specială. Va fi însă valabil doar o săptămână. Peste o săptămână, vom vedea.

PESCARUL: Ce vom vedea?

SECRETARA: Vom vedea dacă e cazul să ţi-l preschimbăm.

PESCARUL: Şi dacă nu e preschimbat?

SECRETARA: Existenţa dumitale, nemafiind garantată oficial, fără îndoială că se va trece la o radiere. Domnule alcade, întocmiţi certificatul în treisprezece exemplare.

PRIMUL ALCADE: Treisprezce?

SECRETARA: Da! Unul pentru persoana în cauză şi douăsprezece pentru buna funcţionare.

O lumină în centru.

CIUMA: Să fie începute marile lucrări inutile. Dumneata, scumpă prietenă, să ţii pregătită balanţa deportărilor şi a concentrărilor. Dinamizează opera de transformare a nevinovaţilor în vinovaţi, ca să avem suficientă mână de lucru. Deportează ce-i important! Cu siguranţă că ne vor lipsi oameni! Unde s-a ajuns cu recensământul?

SECRETARA: Este în curs, totul merge ca pe roate şi mi se pare că aceşti oameni cumsecade m-au înţeles!

CIUMA: Te înduioşezi prea repede, scumpă prietenă. Simţi nevoia de a fi înţeleasă. E o lipsă în meseria noastră. Aceşti oameni cumsecade, cum le spui dumneata, fireşte că n-au priceput nimic, dar asta n-are nici o importanţă! Esenţialul nu e să înţeleagă, ci să se execute. Poftim! E-o expresie care are sens, nu găseşti?

SECRETARA: Ce expresie?

CIUMA: A se executa. Haideţi, voi, de colo, executaţi-vă, executaţi-vă! Ha! Straşnică formulă!

SECRETARA: Minunată!

CIUMA: Minunată! Găseşti în ea de toate! Mai întâi, imaginea execuţiei, care e o imagine mişcătoare, şi apoi ideea că executantul colaborează la propria execuţie, ceea ce constituie scopul şi consolidarea oricărei bune guvernări!

Larmă în fundul scenei.

CIUMA: Ce se întâmplă?

Se agită corul femeilor.

SECRETARA: Femeile se agită.

CORUL: Aceasta are ceva de spus.

CIUMA: Apropie-te.

O FEMEIE (apropiindu-se): Unde mi-e soţul?

CIUMA: Asta-i bună! Iată că intră în joc inima omenească, cum se spune! Ce i s-a întâmplat acestui soţ?

FEMEIA: Nu s-a întors acasă.

CIUMA: E banal. Nu-ţi face griji. Până la ora asta şi-a şi găsit un pat.

FEMEIA: Soţul meu e un om cinstit şi se respectă.

CIUMA: Fireşte, o pasăre rară! Ia ocupă-te de dânsa, scumpă prietenă!

SECRETARA: Nume şi prenume!

FEMEIA: Galvez, Antonio.

Secretara se uită în carnet şi şopteşte ceva la urechea Ciumei.

SECRETARA: Ei bine! E teafăr, viaţa îi e asigurată, fii fericită.

FEMEIA: Ce fel de viaţă?

SECRETARA: Viaţă de castel!

CIUMA: Da, l-am deportat, împreună cu vreo alţi câţiva care făceau tărăboi şi pe care am vrut să-i cruţ.

FEMEIA (dându-se câţiva paşi înapoi): Ce-aţi făcut cu ei?

CIUMA (cu o turbare isterică): I-am concentrat! Până acum trăiau în plină frivolitate, împrăştiaţi, cam descusuţi şi dezlegaţi, ca să zic aşa! Acum sunt mai fermi, se concentrează!

FEMEIA (fugind spre corul care-şi deschide rândurile ca s-o primească): Vai! Nenorocire! Ce pacoste pe capul nostru!

CIUMA: Tăcere! Nu rămâneţi inactivi! Faceţi ceva! Găsiţi-vă o ocupaţie! (Visător.) Se execută, se ocupă, se concentrează. Gramatica e un lucru bun şi poate folosi la orice!

Schimbare rapidă de lumină, reflectorul trece asupra clădirilor administraţiei, unde Nada e aşezat la o măsuţă, împreună cu alcadele. În faţa lui, şiruri de administraţi.

UN BĂRBAT: Totul s-a scumpit şi salariile nu ne mai ajung.

NADA: Ştiam şi noi şi iată un nou tabel. Abia a fost stabilit.

BĂRBATUL: Care va fi procentul de mărire?

NADA (citind): E foarte simplu! Tabel numărul 108. „Hotărârea de revalorizare a salariilor interprofesionale şi subsecvente fixează suprimarea salariului de bază şi eliberarea necondiţionată a eşaloa-nelor mobile, care capătă astfel permisiunea de a atinge un plafon de salarizare maximal ce rămâne a fi stabilit. Eşaloanele, după reţinerea majorărilor acordate în mod fictiv prin tabelul nr. 107, vor continua totuşi să fie calculate, în afara modalităţilor propriu-zise de reclasare, conform salariului de bază suprimat anterior.”

BĂRBATUL: Dar ce majorare reprezintă toată socoteala asta?

NADA: Mărirea e pentru mai târziu, tabelul e pentru azi. Mărim salariile cu un tabel, asta-i tot.

BĂRBATUL: Dar ce vreţi să facă oamenii cu tabelul ăsta?

NADA (urlând): Să-l mănânce! Următorul. (Se prezintă alt bărbat.) Tu vrei să deschizi o prăvălie. Straşnică idee, pe legea mea. Ei bine! Pentru început, completează formularul ăsta. Vârăţi degetele în cerneală. Pune-le aici. Perfect.

BĂRBATUL: Unde pot să-mi şterg degetele?

NADA: Unde poţi să le ştergi? (Răsfoieşte un dosar.) Nicăieri. Nu e prevăzut în regulament.

BĂRBATUL: Dar nu pot rămâne aşa.

NADA: De ce nu? Şi apoi, ce importanţă are, de vreme ce tot n-ai dreptul să te atingi de nevastă-ta? Şi pe urmă, în cazul tău, o săţi prindă bine.

BĂRBATUL: Cum aşa, să-mi prindă bine?

NADA: Da. Asta te umileşte, deci e bine. Dar să revenim la prăvălia ta. Preferi să beneficiezi de articolul 208 din capitolul 62 al circularei numărul 16 din al cincilea regulament general sau de aliniatul 27 din articolul 207 al circularei 15, care contează drept regulament de funcţionare?

BĂRBATUL: Dar nu cunosc nici unul din aceste texte!

NADA: Bineânţeles, omule! Nu le cunoşti. Nici eu. Cum totuşi trebuie să luăm o hotărâre, o să te lăsăm să beneficiezi de amândouă.

BĂRBATUL: E frumos din partea ta, Nada, şi-ţi mulţumesc.

NADA: Nu-mi mulţumi. Căci se pare că unul din aceste articole îţi interzice să vinzi cel mai mic articol.

BĂRBATUL: Ce mai e şi asta?

O VOCE: Ordinea!

Intră o femeie, înspăimântată.

NADA: Ce este, femeie?

FEMEIA: Mi s-a rechiziţionat casa.

NADA: Bun.

FEMEIA: Au fost instalate în ea servicii administrative.

NADA: E la mintea cocoşului!

FEMEIA: Dar eu am rămas în stradă şi mi s-a promis altă locuinţă.

NADA: Vezi bine, ne gândim la toate!

FEMEIA: Da, dar pentru asta trebuie făcută o cerere, care-şi va urma cursul. Până atunci, copiii mei dorm sub cerul liber.

NADA: Un motiv în plus să faci cererea cuvenită. Completează formularul ăsta.

FEMEIA (ia formularul): Dar o să meargă iute?

NADA: Poate să meargă iute, cu condiţia să prezinţi o justificare de urgenţă.

FEMEIA: Ce-i aia?

NADA: Un act care să confirme că e urgent pentru tine să nu mai stai în stradă.

FEMEIA: Copiii mei au rămas fără acoperiş, ce poate fi mai urgent decât să le daţi un adăpost?

NADA: Nu ţi se va da o locuinţă deoarece copiii tăi sunt în stradă. Ţi se va da o locuinţă dacă prezinţi o adeverinţă. Nu e acelaşi lucru.

FEMEIA: N-am înţeles niciodată limbajul ăsta. Aşa vorbeşte diavolul şi nimeni nu-l înţelege!

NADA: Nu e o simplă întâmplare, femeie. Ne străduim să facem în aşa fel, încât să nu se înţeleagă om cu om, deşi vorbesc toţi aceeaşi limbă. Şi te pot anunţa că ne apropiem de clipa desăvârşită când toată lumea va vorbi fără a găsi nicicând înţelegere şi când cele două limbi care se înfruntă în acest oraş se vor distruge una pe alta cu asemenea îndârjire, încât va trebui ca totul să se îndrepte spre ultima împlinire, care e tăcerea şi moartea.

FEMEIA2: Dreptatea cere ca toţi copiii să mănânce pe săturate şi să nu le fie frig. Dreptatea cere să trăiască copiii mei. I-am adus pe lume pe un pământ al bucuriei. Marea le-a dăruit apa botezului. Ei n-au nevoie de alte bogăţii. Nu cer pentru ei altceva decât pâinea cea de toate zilele şi somnul săracilor. Nu e nimic şi totuşi până şi asta le-o refuzaţi! Şi dacă le refuzaţi obidiţilor pâinea, nici un soi de lux, nici de vorbe frumoase, nici de făgăduieli misterioase n-o să vă spele vreodată de această crimă.

NADA: Alegeţi traiul în genunchi în locul morţii în picioare, pentru ca universul să-şi găsească ordinea măsurată cu echerul spânzurătorilor, împărţit între morţii liniştiţi şi furnicile de-acum înainte bine crescute. Va fi un rai puritan lipsit de pajişti şi de pâine, unde circulă îngeri poliţişti cu aripi majuscule, printre preafericiţii săturaţi cu hârtie şi formule hrănitoare, prosternaţi în faţa unui Dumnezeu decorat, distrugător al tuturor lucrurilor şi temeinic preocupat de risipirea vechilor deliruri ale unei lumi prea desfătătoare. Trăiască nimicul! Nimeni nu-şi mai înţelege semenul: am ajuns la clipa desăvârşirii!

Lumină în centru. Se zăresc siluete decupate, de hangare de lagăr şi sârmă ghimpată, miradoare de supraveghere şi alte asemenea elemente ostile. Intră Diego, mascat, ce pare hăituit. Zăreşte aceste construcţii ostile, poporul şi Ciuma.

DIEGO (adresându-se corului): Unde e Spania? Unde e Cadiz-ul? Decorul acesta nu aparţine nici unei ţări! Ne aflăm într-o altă lume, în care omul nu poate trăi. De ce-aţi amuţit?

CORUL: Ne e teamă! Ah! De s-ar stârni vântul…

DIEGO: Şi mie mi-e teamă. Îţi face bine să-ţi strigi spaima! Strigaţi şi vântul vă va răspunde.

CORUL: Eram un popor şi iată-ne acum o masă! Eram poftiţi, iată-ne convocaţi! Ne schimbam între noi pâinea şi laptele, acum suntem aprovizionaţi cu raţii! Batem pasul pe loc. (Bat pasul.) Batem pasul pe loc şi spunem că nimeni nu poate nimic pentru cei din jur şi că trebuie să aşteptăm la locul nostru, în rândul care ne-a fost hotărât! La ce bun să strigăm? Femeile noastre nu mai au chipul de floare care ne făcea suflarea grea de dorinţă, Spania a dispărut! Batem pasul pe loc! Batem pasul pe loc! Ah, durere! Pe noi înşine ne călcăm în picioare! Ne sufocăm în oraşul acesta închis între ziduri! Ah! De s-ar stârni vântul…

CIUMA: Asta e înţelepciunea. Apropie-te, Diego, acum că ai înţeles. Pe cer, zgomot de radiaţii.

DIEGO: Suntem nevinovaţi!

Ciuma izbucneşte în râs.

DIEGO (strigând): Nevinovăţia, călăule, înţelegi ce-i asta, nevinovăţia?

CIUMA: Nevinovăţia! Nu cunosc!

DIEGO: Atunci, apropie-te. Cel care se va dovedi mai tare îl va ucide pe celălalt.

CIUMA: Eu sunt cel mai tare, naivule. Priveşte!

Face un semn gardienilor, care se îndreaptă spre Diego. Acesta fuge.

CIUMA: Fugiţi după el! Nu-l lăsaţi să scape! Cel care fuge ne aparţine! însemnaţi-l!

Gardienii aleargă după Diego. Urmărire mimată pe practicabile. Şuierături. Sirene de alarmă.

CORUL: Celălalt fuge! Se teme şi o mărturiseşte. Nu se poate stăpâni, e cuprins de nebunie! Noi, noi am devenit înţelepţi. Noi suntem administraţi. Dar, în tăcerea birourilor, ascultăm un lung strigăt înăbuşit, strigătul inimilor despărţite şi care ne vorbeşte despre marea sub soarele de nămiezi, despre mireasma trestiilor în amurg, despre braţele răcoroase ale femeilor noastre. Chipurile ne sunt pecetluite, paşii ne sunt măsuraţi, orele – ordonate, dar inima noastră refuză să se supună tăcerii. Inima noastră refuză listele şi matricolele, zidurile nesfârşite, zăbrelele la ferestre, zorii înţesaţi de puşti. Refuză, la fel cu cel care aleargă pentru a ajunge într-o casă, fugind de decorul acesta de umbre şi de cifre, pentru a găsi, în sfârşit, un refugiu. Dar singurul refugiu e marea de care ne separă aceste ziduri. Să se pornească vântul şi vom putea, în sfârşit, respira…

Într-adevăr, Diego s-a repezit într-o casă. Gardienii se opresc în faţa ei şi postează în jur santinele.

CIUMA (urlând): Însemnaţi-l! Însemnaţi-i pe toţi! Chiar şi ceea ce nu spun se mai poate auzi! Nu mai pot protesta, dar tăcerea lor scrâşneşte! Striviţi-le gurile! Puneţi-le căluşuri şi învăţaţi-i cuvintele-cheie până ce vor repetă şi ei mereu acelaşi lucru, până ce vor deveni, în sfârşit, bunii cetăţeni de care avem nevoie.

Din plafonul scenei cad acum, vibrând ca şi cum ar trece prin difuzoare, puzderie de lozinci care se amplifică pe măsură ce sunt repetate şi care acoperă corul cu gura închisă, până ce domneşte o tăcere deplină.

CIUMA: O singură ciumă, un singur popor! Concentraţi-vă, executaţi-vă, ocupaţi-vă! O ciumă bună face mai mult decât două libertăţi! Deportaţi, torturaţi, tot va mai rămâne ceva de pe urma voastră!

Lumină în casa judecătorului.

VICTORIA: Nu, tată. N-o vei da pe mina lor pe această bătrână servitoare sub pretext că e contaminată. Uiţi că ea m-a crescut şi că te-a slujit fără să se plângă vreodată?

JUDECĂTORUL: Cine-ar cuteza să crâcnească împotriva unei hotărâri, o dată ce am luat-o eu?

VICTORIA: Dumneata nu poţi hotărî totul. Durerea are şi ea drepturile ei.

JUDECĂTORUL: Rolul meu e să ocrotesc această casă şi să împiedic boala să pătrundă aici. Eu...

Intră brusc Diego.

JUDECĂTORUL: Cine ţi-a permis să intri aici?

DIEGO: Spaima m-a mânat la tine! Fug de Ciumă.

JUDECĂTORUL: Nu fugi de ea, ci o duci cu tine. (Îi arată cu degetul lui Diego semnul pe care-l are acum la subsuoară. Tăcere, depărtare, două-trei fluierături.) Părăseşte această casă!

DIEGO: Lasă-mă să stau! Dacă mă izgoneşti, mă vor amesteca cu toţi ceilalţi şi îngrămădirea asta va fi asemenea morţii.

JUDECĂTORUL: Eu sunt slujitorul legii, nu te pot primi aici.

DIEGO: Slujeai legea veche. N-ai nimic de-a face cu legea nouă.

JUDECĂTORUL: Nu slujesc legea pentru ceea ce spune, ci pentru că e lege.

DIEGO: Dar dacă legea e crimă?

JUDECĂTORUL: Dacă crima devine lege, încetează de-a mai fi crimă.

DIEGO: Şi atunci trebuie pedepsită virtutea?

JUDECĂTORUL: Trebuie s-o pedepsim, într-adevăr, dacă are aroganţa de a discuta legea.

VICTORIA: Casado, nu legea te îndeamnă să acţionezi astfel, ci frica.

JUDECĂTORUL: Şi lui îi e frică.

VICTORIA: Dar el n-a trădat nimic până acum.

JUDECĂTORUL: Va trăda. Toată lumea trădează ceva, fiindcă tuturor le e frică. Tuturor le e frică, fiindcă nimeni nu e pur.

VICTORIA: Tată, inima mea aparţine acestui om, ţi-ai dat consimţământul şi nu mi-l poţi răpi azi, după ce mi l-ai dat ieri.

JUDECĂTORUL: Nu m-am învoit să te cununi. M-am învoit să pleci.

VICTORIA: Ştiam că nu mă iubeşti.

JUDECĂTORUL (o priveşte): Orice femeie îmi inspiră oroare.

Bătăi puternice în uşă.

JUDECĂTORUL: Ce este?

GARDIANUL (de afară): Casa e în supraveghere pentru că a adăpostit un suspect. Toţi locatarii se află sub observaţie.

DIEGO (izbucnind în râs): Legea e bună, o ştii bine. Dar e cam nouă şi n-o cunoşti pe deplin. Judecător, acuzat şi martori, iată-ne cu toţii fraţi!

Intră soţia judecătorului, băiatul şi fata lui.

SOŢIA: Uşa a fost baricadată.

VICTORIA: Casa e condamnată.

JUDECĂTORUL: Din cauza lui. Şi-l voi denunţa. Atunci se vor deschide iar uşile.

VICTORIA: Tată, onoarea îţi interzice să faci aşa ceva.

JUDECĂTORUL: Onoarea e o treabă de bărbaţi şi în acest oraş nu mai sunt bărbaţi.

Se aud fluierături, paşi de oameni gonind care se apropie. Diego ascultă, priveşte în toate părţile, înnebunit, şi-l ia brusc în braţe pe copil.

DIEGO: Priveşte, om al legii! Dacă faci un singur gest, strivesc gura copilului tău de semnul ciumei.

VICTORIA: Diego, e-o laşitate!

DIEGO: Nimic nu e laş în oraşul laşilor.

SOŢIA (alergând spre judecător): Promite, Casado! Promite-i acestui nebun ce vrea!

FATA JUDECĂTORULUI: Nu, tată, nu-i promite nimic. Soarta lui nu ne priveşte.

SOŢIA: N-o asculta! Ştii bine că-şi urăşte fratele.

JUDECĂTORUL: Are dreptate. Povestea asta nu ne priveşte.

SOŢIA: Şi tu îmi urăşti fiul.

JUDECĂTORUL: Fiul tău, într-adevăr.

SOŢIA: Ah! Nu eşti om dacă îndrăzneşti să aminteşti ceea ce fusese iertat.

JUDECĂTORUL: N-am iertat. Am urmat legea, care făcea din mine, în ochii tuturor, tatăl acestui copil.

VICTORIA: E adevărat, mamă?

SOŢIA: Şi tu mă dispreţuieşti.

VICTORIA: Nu. Dar totul se prăbuşeşte în acelaşi timp. Sufletul se clatină.

Judecătorul face un pas spre uşă.

DIEGO: Sufletul se clatină, dar legea ne susţine, nu-i aşa judecătorule? Toţi fraţi! (Ridică în braţe copilul.) Şi tu, căruia îi voi da sărutul frăţesc.

SOŢIA: Stai, Diego, te implor! Nu fi ca acest om, împietrit până în fundul inimii! Dar se va înmuia. (Fuge spre uşă şi îi barează drumul judecătorului.) Vei ceda, nu-i aşa?

FATA JUDECĂTORULUI: De ce-ar ceda şi ce-i pasă de acest bastard, care ocupă aici un loc necuvenit?

SOŢIA: Taci odată, te roade invidia şi te-ai înnegrit toată. (Către judecător.) Dar tu, tu care te apropii de moarte, ştii bine că nu-i nimic de invidiat pe acest pământ, în afară de somn şi de pace. Şi ştii bine că-ţi vei pierde somnul în patul tău singuratic, dacă laşi să se înfăptuiască asta.

JUDECĂTORUL: Am legea de partea mea. Ea-mi va dărui odihna.

SOŢIA: Scuip pe legea ta. Am de partea mea dreptul, dreptul celor care se iubesc de-a nu fi despărţiţi, dreptul vinovaţilor de-a fi iertaţi şi cel al pocăiţilor de-a fi onoraţi! Da, scuip pe legea ta! Aveai legea de partea ta când i-ai cerut scuze laşe căpitanului care te provoca la duel, când ai trişat ca să scapi de recrutare? Aveai legea de partea ta când i-ai propus patul acelei fete, care-l dăduse în judecată pe un stăpân josnic?

JUDECĂTORUL: Taci, femeie!

VICTORIA: Mamă!

SOŢIA: Nu, Victoria, n-am să tac! Am tăcut în toţi anii aceştia. Am făcut-o pentru cinstea mea şi de dragul lui Dumnezeu. Dar cinstea nu mai există. Şi-un singur fir de păr al acestui copil mi-e mai preţios decât cerul însuşi. N-am să tac. Şi-i voi spune măcar ăstuia că n-a avut niciodată dreptatea de partea lui, căci dreptatea, mă auzi tu, Casado, e de partea celor care suferă,

care speră. Nu e, nu, nu poate fi alături de cei care socotesc şi adună.

Diego a dat drumul copilului.

FATA JUDECĂTORULUI: Sunt drepturile adulterului.

SOŢIA (strigând): Nu-mi tăgăduiesc vina, o voi striga în faţa lumii întregi. Dar, în înjosirea mea, ştiu că trupul are păcatele lui, pe când inima are crimele sale. Ceea ce se săvârşeşte din căldura dragostei trebuie să găsească îndurare.

FATA JUDECĂTORULUI: Îndurare pentru căţele!

SOŢIA: Da! Căci au un pântece pentru voluptate şi pentru zămislire! JUDECĂTORUL: Femeie! Pledoaria ta nu e bună! Îl voi denunţa pe acest om care a pricinuit toată tulburarea! O voi face cu o îndoită mulţumire, căci o voi face în numele legii şi al urii.

VICTORIA: Nenorocire ţie, care ai rostit adevărul! N-ai judecat niciodată decât după glasul urii, pe care o împopoţonai cu numele de lege. Şi chiar cele mai bune legi au căpătat gust urât în gura ta, era gura acră a celor care n-au iubit niciodată pe nimeni! Ah! Mă înăbuşă dezgustul! Hai, Diego, ia-ne pe toţi în braţele tale şi să putrezim împreună! Dar lasă-l să trăiască pe acest om, pentru care viaţa e o osândă.

DIEGO: Lasă-mă! Mi-e ruşine când văd ce-am ajuns.

VICTORIA: Şi mie mi-e ruşine. Mi-e ruşine de moarte.

Diego se aruncă brusc pe fereastră. Judecătorul aleargă şi el. Victoria o ia la fugă pe o uşă mascată.

SOŢIA: A sosit vremea să spargem buboaiele. Nu suntem singurii. Întregul oraş e cuprins de aceeaşi febră.

JUDECĂTORUL: Căţea!

SOŢIA: Judecătorule!

Întuneric. Lumină pe clădirile administrative. Nada şi alcadele se pregătesc de plecare.

NADA: Li se ordonă tuturor comandanţilor de district să-şi pună administraţii să voteze în favoarea noului guvern.

PRIMUL ALCADE: Nu e lesne. Riscăm ca unii să voteze contra.

NADA: Deloc, dacă urmezi bunele principii.

PRIMUL ALCADE: Bunele principii?

NADA: Bunele principii spun că votul e liber. Asta înseamnă că voturile favorabile guvernului vor fi considerate ca liber exprimate. Cât despre celelalte şi pentru a înlătura obstacolele secrete ce-ar fi putut frâna libertatea de alegere, vor fi decontate după metoda preferenţială, adoptând amestecul divizionar după cuantumul sufragiilor neexprimate, în raport cu treimea voturilor eliminate. E clar, nu?

PRIMUL ALCADE: Clar, domnule... În fine, cred că înţeleg.

NADA: Te admir, alcade. Dar, fie că ai înţeles ori ba, nu uita că rezultatul infailibil al acestei metode va trebui să fie totdeauna acelaşi: voturile ostile guvernului sunt nule şi neavenite.

PRIMUL ALCADE: Dar aţi spus că votul e liber?

NADA: Chiar e. Numai că noi pornim de la principiul că un vot negativ nu e un vot liber. E un vot sentimental şi, prin urmare, nu s-a eliberat încă din lanţurile pasiunilor.

PRIMUL ALCADE: Uite, la asta nu m-am gândit!

NADA: Fiindcă n-ai avut o idee justă despre ce înseamnă libertatea.

Lumină în centru. Diego şi Victoria sosesc, alergând, în avanscenă.

DIEGO: Vreau să fug de-aici, Victoria. Nu mai ştiu unde e datoria. Nu mai înţeleg nimic.

VICTORIA: Nu mă părăsi! Datoria e alături de cei pe care-i iubeşti. Rezistă!

DIEGO: Dar sunt prea mândru pentru a te iubi fără să mă stimez.

VICTORIA: Cine te împiedică să te stimezi?

DIEGO: Tu, căci te văd neclintită.

VICTORIA: Ah! Nu vorbi aşa, în numele iubirii noastre, sau voi cădea în faţa ta şi-ţi voi arăta întreaga mea laşitate. Fiindcă nu spui adevărul. Nu sunt atât de puternică. Mă clatin, mă clatin de câte ori mă gândesc la vremea când puteam să mă pierd în braţele tale. Unde e vremea când mi se topea inima de îndată ce se rostea numele tău? Unde e vremea când auzeam înăuntrul meu un glas strigând: „Pamânt”, de îndată ce apăreai tu? Dar mă clatin, mor de-un regret laş. Şi dacă mă mai ţin încă pe picioare, izbutesc s-o fac fiindcă elanul iubirii mă împinge înainte. Dar dacă ai dispărea tu, zborul meu s-ar opri şi m-aş prăbuşi la pământ.

DIEGO: Ah! Dacă aş putea măcar să fiu legat de tine şi, cu trupul înnodat de-al tău, să mă cufund într-un somn fără sfârşit!

VICTORIA: Te aştept.

Se apropie încet amândoi. Nu se pierd din ochi. Când sunt gata să se îmbrăţişeze, răsare între ei secretara.

SECRETARA: Ce faceţi aici?

VICTORIA (ţipând): Dragoste, fireşte!

Tunet teribil în cer.

SECRETARA: Ssst! Sunt cuvinte pe care nu trebuie să le rosteşti. S-ar fi cuvenit să ştiţi că e interzis. Priviţi!

Îl loveşte pe Diego la subsuoară şi-l înseamnă pentru a doua oară.

SECRETARA: Erai suspect. Iată-te acum contaminat. (îl priveşte pe Diego.) Păcat! Un băiat atât de drăguţ. (Victoriei.) Iartă-mă! Dar prefer bărbaţii femeilor, mă simt complice cu ei. Bună seara.

Diego priveşte cu oroare noul semn. Aruncă priviri înnebunite în jur, apoi se repede spre Victoria şi o îmbrăţişează strâns.

DIEGO: Ah! Îţi urăsc frumuseţea, fiindcă îmi va supravieţui! Bleste-mată fie, dacă va servi altora! (O striveşte de el.) Aşa! Nu voi fi singur! Ce-mi pasă de iubirea ta, dacă nu moare o dată cu mine?

VICTORIA (se zbate): Mă doare! Lasă-mă!

DIEGO: Ah! Ţi-e teamă! (Râde ca un nebun. O scutură.) Unde sunt armăsarii negri ai iubirii? Îndrăgostită când ceasul e frumos, dar, cum vine nenorocirea, caii fug! Cel puţin să mori o dată cu mine!

VICTORIA: Cu tine, dar niciodată împotriva ta! Urăsc chipul răvăşit de spaimă şi de ură pe care-l ai acum! Dă-mi drumul! Lasă-mă liberă, să caut în tine vechea dragoste. Şi inima mea va vorbi din nou.

DIEGO (slăbindu-şi strânsoarea): Nu vreau să mor singur! Până şi fiinţa care mi-e cea mai scumpă pe lume îşi îndepărtează faţa de la mine şi refuză să mă urmeze!

VICTORIA (aruncându-se în braţele lui): Ah! Diego, şi în iad, dacă trebuie! Te regăsesc... Picioarele îmi tremură, lipite de ale tale. Sărută-mă, ca să înăbuş strigătul ce urcă din adâncurile trupului meu, care-mi va ieşi de pe buze, care iese... Ah!

Diego o sărută pătimaş, apoi se smulge de lingă ea şi o lasă tremurând în mijlocul scenei.

DIEGO: Priveşte-mă! Nu, nu, n-ai nimic! Nici un semn! Nebunia asta nu va avea urmări!

VICTORIA: Întoarce-te, acum tremur de frig! Adineauri pieptul tău îmi ardea mâinile, sângele îmi alerga în vine ca o văpaie! Acum...

DIEGO: Nu! Lasă-mă singur. Nu pot să-mi iau gândul de la durere.

VICTORIA: Întoarce-te. Nu cer altceva decât să mă mistui de aceeaşi febră, să sufăr de aceeaşi plagă, în acelaşi ţipăt!

DIEGO: Nu! De-acum înainte sunt cu ceilalţi, cu cei însemnaţi! Suferinţa lor îmi trezeşte oroarea, mă umple de-un dezgust care până aici mă separa de toate. Dar acum sunt atins de aceeaşi nenorocire, au nevoie de mine.

VICTORIA: Dacă ar trebui să mori, aş invidia până şi ţărâna care ţi-ar îmbrăţişa trupul!

DIEGO: Tu eşti de partea cealaltă, cu cei care trăiesc!

VICTORIA: Pot fi cu tine doar dacă mă îmbrăţişezi îndelung!

DIEGO: Au interzis iubirea! Ah! Te regret din toate puterile!

VICTORIA: Nu! Nu! Te implor! Am înţeles ce vor ei. Aranjează în aşa fel lucrurile, încât iubirea să fie imposibilă. Dar eu voi fi mai tare.

DIEGO: Eu însă nu sunt mai tare. Şi nu o înfrângere voiam să împart cu tine!

VICTORIA: Sunt întreagă! Nu cunosc decât iubirea mea! Nimic nu mă mai înspăimântă şi, de s-ar prăbuşi şi bolta cerului, aş fi nimicită proclamându-mi fericirea, numai să ţin mâna ta într-a mea.

Se aude un strigăt.

DIEGO: Ceilalţi strigă şi ei!

VICTORIA: Sunt surdă până la moarte!

DIEGO: Priveşte!

Trece căruţa cu cadavre.

VICTORIA: Nu mai văd nimic! Iubirea mă orbeşte.

DIEGO: Dar durerea e în cerul acesta care ne apasă!

VICTORIA: Am prea multe de făcut ca să-mi port iubirea! N-o să mă mai împovărez şi cu durerea lumii! E-o sarcină de bărbat, una dintre acele sarcini zadarnice, încăpăţânate, sterile, pe care v-o luaţi pe umeri ca să vă îndepărtaţi de singura luptă care ar fi cu-adevărat grea, de singura victorie de care aţi putea fi mândri.

DIEGO: Oare ce trebuie să învingpe lumea asta, dacă nu nedreptatea ce ni se face?

VICTORIA: Nefericirea care e în tine! Şi restul va veni de la sine.

DIEGO: Sunt singur. Nefericirea e prea mare pentru mine.

VICTORIA: Sunt lângă tine, cu armele în mâini!

DIEGO: Ce frumoasă eşti şi cât te-aş mai iubi, de nu m-aş teme!

VICTORIA: Cât de puţin te-ai teme dacă ai vrea să mă iubeşti!

DIEGO: Te iubesc. Dar nu ştiu cine are dreptate.

VICTORIA: Cel care nu se teme. Iar inima mea nu e temătoare! Ea arde într-o singură văpaie, limpede şi înaltă, ca focurile cu care se salută pe culmi muntenii noştri. Şi inima mea te cheamă... Vezi, e noaptea Sfântului Ioan!

DIEGO: În mijlocul bolniţelor cu leşuri!

VICTORIA: Bolniţe sau pajişti, ce însemnătate are pentru iubirea mea? Cel puţin ea nu vatămă pe nimeni, e generoasă! Nebunia ta, devotamentul tău sterp fac bine? Nu mie, nu mie, în orice caz, pe mine mă străpungi cu pumnalul la fiecare cuvânt!
DIEGO: Nu plânge, iubită aprigă! O, deznădejde! De ce s-ă ivit

răul acesta? Aş fi sorbit lacrimile tale şi, cu gura arsă de amărăciunea lor, ţi-aş fi semănat pe chip tot atâtea sărutări, câte frunze are un măslin!

VICTORIA: Ah! Te regăsesc! Răsare iar limbajul nostru, pe care-l pierduseşi! (îi întinde mâinile.) Lasă-mă să te recunosc…

Diego face câţiva paşi, arătându-şi semnele. Victoria întinde mâna, ezită.

DIEGO: Şi tu te temi…

Victoria îşi lipeşte mâna de spatele lui. Diego dă îndărăt, rătăcit. Ea îi întinde braţele.

VICTORIA: Vino iute! Nu te mai teme de nimic!

Dar gemetele şi blestemele sporesc în intensitate. Diego priveşte în jur, ca ieşit din minţi, şi o ia la fugă.

VICTORIA: Ah! Singurătate!

CORUL FEMEILOR: Noi suntem paznice! Întâmplarea aceasta depăşeşte priceperea noastră şi aşteptăm să se sfârşească. Vom păzi taina noastră până la iarnă, în ceasul răgazurilor, când urletele bărbaţilor se vor fi stins şi ei se vor întoarce la noi ca să ceară ceva de care nu se pot lipsi: amintirea mărilor libere, cerul pustiu al verii, mireasma veşnică a iubirii. Până atunci, iată-ne ca nişte frunze moarte, târâte de potopul lui septembrie. Frunzele plutesc o clipă, apoi povara apei pe care-o cară le lipeşte de pământ. Şi noi suntem acum pe pământ. Încovoind spinarea, aşteptăm să se piardă strigătele tuturor luptelor, ascultăm în adâncul nostru cum geme încet lentul resac al mărilor fericite. Când migdalii goi se vor înveşmânta în florile brumei, atunci ne vom ridica puţin de la faţa pământului, sensibile la prima adiere a speranţei, curând înălţate de-a binelea în această nouă primăvară. Iar cei pe care-i iubim vor veni spre noi şi, pe măsură ce se vor apropia, vom fi ca bărcile grele pe care valul mării le ridică treptat, lipicioase de sare şi de apă, bogate în mirosuri, până ce plutesc, în sfârşit, pe marea cea

deasă. Ah! De s-ar stârni odată vântul, de s-ar stârni odată vântul...

Întuneric. Lumină pe chei. Diego intră şi strigă pe cineva pe care-l zăreşte foarte departe, în direcţia mării. În fund, corul bărbaţilor.

DIEGO: Ehei! Ehei!

UN GLAS: Ehei! Ehei!

Apare un barcagiu; numai capul depăşeşte nivelul cheiului.

DIEGO: Ce faci?

BARCAGIUL: Aprovizionez.

DIEGO: Oraşul?

BARCAGIUL: Nu, oraşul e aprovizionat, în principiu, de guvern. Fireşte, e aprovizionat cu tichete. Eu însă aprovizionez cu pâine şi cu lapte. În larg sunt câteva corăbii ancorate şi acolo sunt refugiate câteva familii, ca să scape de infecţie. Le duc scrisorile şi le aduc provizii.

DIEGO: Dar e interzis.

BARCAGIUL: E interzis de administraţie. Eu însă nu ştiu să citesc şi mă aflam pe mare când crainicii oficiali au anunţat noua lege.

DIEGO: Du-mă de aici!

BARCAGIUL: Unde?

DIEGO: În largul mării. Pe corăbii.

BARCAGIUL: Vezi că aşa ceva e interzis.

DIEGO: Tu n-ai citit, nici n-ai auzit legea.

BARCAGIUL: Ah! Nu e interzis de administraţie, ci de oamenii de pe vas. Nu eşti sigur.

DIEGO: Cum adică nu sunt sigur?

BARCAGIUL: La urma urmei, deh, ai putea să-i aduci cu dumneata.

DIEGO: Pe cine să aduc?

BARCAGIUL: Şşşt! (îşi roteşte privirea în jur.) Microbii, fireşte! Ai putea să le aduci microbii.

DIEGO: O să plătesc cât trebuie.

BARCAGIUL: Nu stărui. Sunt slab de înger.

DIEGO: Toţi banii de care e nevoie.

BARCAGIUL: Iei abaterea pe seama conştiinţei dumitale?

DIEGO: Iau.

BARCAGIUL: Urcă-te în barcă. Marea e liniştită.

Diego e gata să sară. Dar îndărătul lui apare secretara.

SECRETARA: Nu! Nu te vei îmbarca.

DIEGO: Ce?

SECRETARA: Nu e prevăzut. Şi pe urmă, te cunosc bine, n-ai să dezertezi.

DIEGO: Nimic nu mă va împiedica să plec.

SECRETARA: E de-ajuns să vreau eu aşa. Şi vreau, de vreme ce am de-a face cu tine. Ştii cine sunt!

Se dă puţin îndărăt, ca şi cum ar vrea să-l atragă. El o urmează.

DIEGO: Să mori nu înseamnă nimic. Dar să mori pângărit...

SECRETARA: Înţeleg. Vezi tu, eu sunt o simplă executantă. Dar, în acelaşi timp, mi s-au dat drepturi asupra ta. Dreptul de veto, dacă preferi.

Răsfoieşte un carnet.

DIEGO: Oamenii din sângele meu nu aparţin decât pământului!

SECRETARA: Asta voiam să spun şi eu. Eşti al meu, într-un anumit fel! Numai într-un anumit fel. Poate că nu în cel pe care l-aş prefera… când te privesc. (Cu simplitate.) Îmi placi mult, ştii? Dar am primit anumite ordine.

Se joacă cu carnetul.

DIEGO: Prefer ura decât să-ţi văd surâsul. Te dispreţuiesc…

SECRETARA: Cum vrei. De altfel, convorbirea noastră nu e prea reglementară. Oboseala mă face sentimentală… Cu toată contabilitatea asta, în câte-o seară ca acum, îmi mai slăbesc şi eu frânele.

Răsuceşte carnetul între degete. Diego încearcă să i-l smulgă.

SECRETARA: Nu, zău, nu insista, scumpul meu. Şi apoi, ce-ai vedea în el? E un carnet, cuvântul ăsta trebuie să-ţi ajungă, un clasor, jumătate agendă, jumătate fişier. Cu efemeride. (Râde.) Ce vrei, e memento-ul meu!

Întinde mâna spre el, ca pentru o mângâiere. Diego se repede iarăşi spre barcagiu.

DIEGO: Ah! A plecat!

SECRETARA: Ia te uită, adevărat! Încă unul care se crede liber şi care totuşi e înscris şi el în registre, ca toată lumea.

DIEGO: Vorbele îţi sunt cu două înţelesuri. Ştii bine că tocmai asta nu suportă un bărbat. Să isprăvim odată, te rog!

SECRETARA: Dar toate astea sunt foarte simple şi spun adevărul. Fiecare oraş are clasorul lui. Iată-l pe cel al oraşului Cadiz. Te asigur că organizarea e foarte bună şi că nimeni nu e uitat.

DIEGO: Nimeni nu e uitat, dar toţi scapă din ghearele voastre.

SECRETARA (indignată): Ba nu, cum aşa? (Meditează.) Cu toate acestea, sunt şi excepţii. Când şi când îl mai uităm pe câte unul. Dar până la urmă, totdeauna se trădează singuri. De îndată ce-au trecut de o sută de ani, se laudă cu asta, idioţii. Atunci ziarele anunţă faptul. E de ajuns să aşteptăm. Dimineaţa, când cercetez presa, îmi notez numele lor, le colecţionez, cum spunem noi. Bineînţeles, nu-l ratăm pe nici unul.

DIEGO: Dar timp de-o sută de ani v-au negat, la fel cum neaga puterea voastră acest oraş întreg!

SECRETARA: O sută de ani nu înseamnă nimic! Te impresionează fiindcă priveşti lucrurile de-aproape. Eu le văd în ansamblul lor, pricepi? Într-un fişier cu trei sute şaptezeci şi două de mii de nume, te întreb: ce contează un om? Chiar şi un centenar! Şi pe urmă, ne scoatem paguba cu cei care n-au trecut de douăzeci de ani. E-o medie bună. Ştergem ceva mai iute, asta-i tot! Aşa că… Şterge ceva din carnet. Un strigăt pe mare şi plescăitul unui corp care cade în valuri.

SECRETARA: Vai! Am făcut-o fără să mă gândesc! Vezi, e barcagiul! O întâmplare!

Diego s-a ridicat şi o priveşte cu dezgust şi groază.

DIEGO: Îmi faci atâta silă, că mi se întorc măruntaiele pe dos!

SECRETARA: Ştiu, am o meserie ingrată. Te oboseşte şi pe urmă trebuie să-ţi dai osteneala. La început, de pildă, mai bâjbâiam şi eu puţin. Acum am mâna sigură.

Se apropie de Diego.

DIEGO: Nu te apropia de mine.

SECRETARA: În curând nu se vor mai produce erori. E un secret. O maşină perfecţionată. Vei vedea.

Se apropie de el, frază după frază, gata să-l atingă. El o ia brusc de guler, tremurând de furie.

DIEGO: Isprăveşte, isprăveşte cu comedia ta murdară! Ce mai aştepţi? Fă-ţi treaba şi nu te mai juca cu mine, care sunt mai mare decât tine. Ucide-mă odată, e singurul fel, îţi jur, de-a salva acest frumos sistem, care nu lasă nimic la voia întâmplării! Ah! Va să zică nu ţii seama decât de ansambluri! O sută de mii de oameni, interesant, devine interesant! Alcătuiesc o statistică şi statisticile sunt mute! Faci din ei curbe şi grafice, lucrezi cu generaţii întregi, e mai uşor! Şi munca poate fi dusă în tăcere şi în mirosul tihnit al cernelii. Dar, te avertizez, luaţi unul câte unul, oamenii sunt mai stingheritori, îşi strigă bucuriile sau agonia. Dar eu, cât voi fi în viaţă, o să vă tulbur mai departe ordinea nouă şi frumoasă prin hazardul strigătelor mele. Mă revolt, mă revolt împotriva voastră cu întreaga-mi făptură!

SECRETARA: Scumpul meu!

DIEGO: Taci! Sunt dintr-un neam care cinstea moartea tot atât cât şi viaţa. Dar au venit stăpânii voştri: a trăi, ca şi a muri, sunt acum două forme ale dezonoarei...

SECRETARA: E adevărat că...

DIEGO (scuturând-o): E adevărat că minţiţi şi veţi minţi şi de-acum înainte până la sfârşitul veacurilor! Da! Am înţeles bine care vă e sistemul. Aţi dăruit oamenilor durerea foamei şi a despărţirilor silite ca să-şi uite revolta. Îi istoviţi, le devoraţi timpul şi forţele, ca să n-aibă nici răgazul, nici elanul furiei! Bat pasul pe loc, fiţi mulţumiţi! Sunt singuri, deşi alcătuiesc o mulţime, cum şi eu sunt singur. Fiecare dintre noi e singur din cauza laşităţii celorlalţi. Dar eu, care sunt înrobit ca şi ei, umilit ca şi ei, vă vestesc totuşi că nu sunteţi nimic şi că această putere desfăşurată cât vezi cu ochii, până ce-a ajuns să întunece cerul, nu e decât o umbră neagră aruncată asupra pământului, pe care într-o clipă doar vântul furios o va risipi. Aţi crezut că

totul se poate închide în cifre şi în formule! Dar în frumoasa voastră nomenclatură aţi uitat trandafirul sălbatic, semnele de pe cer, chipurile verii, marea voce a mării, clipele de sfâşiere şi mânia oamenilor! (Secretara râde.) Nu râde. Nu râde, idioato! Sunteţi pierduţi, vă spun eu. În miezul celor mai aparente victorii ale voastre, iată-vă de pe-acum înfrânţi, fiindcă e sădită în om – priveşte-mă – o forţă pe care n-o veţi nimici, un fel de nebunie limpede, amestec de teamă şi de curaj, neştiutoare şi veşnic biruitoare. Forţa aceasta se va ridica şi veţi şti atunci că gloria voastră era doar un fum. (Secretara râde.) Nu râde! Nu râde, îţi spun!

Secretara râde. Diego o pălmuieşte şi în clipa aceea oamenii din cor îşi smulg căluşurile şi scot un lung strigăt de bucurie. Dar, antrenat de elanul său, Diego şi-a strivit semnul. Duce mâna la locul atins şi apoi o contemplă.

SECRETARA: Minunat!

DIEGO: Ce este?

SECRETARA: Eşti minunat când te cuprinde mânia! Îmi placi şi mai mult.

DIEGO: Ce s-a întâmplat?

SECRETARA: Vezi şi tu. Semnul dispare. Continuă, eşti pe drumul cel bun.

DIEGO: Sunt vindecat?

SECRETARA: Am să-ţi dezvălui un mic secret... Ai dreptate, sistemul lor e excelent, dar există un defect de construcţie în maşinărie.

DIEGO: Nu înţeleg.

SECRETARA: Există un defect de construcţie, scumpul meu. Din negura timpurilor, de când îmi pot eu aminti, a fost totdeauna de ajuns ca un om să-şi înfrângă teama şi să se revolte pentru ca maşina lor să înceapă să scârţâie. Nu spun că se opreşte, mai

va până atunci. Dar, în sfârşit, scârţâie şi, câteodată, în cele din urmă se blochează.

Tăcere.

DIEGO: De ce-mi spui asta?

SECRETARA: Ştii, degeaba fac ceea ce vezi, fiecare îşi are slăbiciunile lui. Şi pe urmă, adevărul ăsta, oricum, l-ai descoperit şi singur.

DIEGO: M-ai fi cruţat, dacă nu te-aş fi lovit?

SECRETARA: Nu. Venisem ca să te lichidez, conform regulamentului.

DIEGO: Aşadar, eu sunt mai tare.

SECRETARA: Îţi mai e teamă?

DIEGO: Nu.

SECRETARA: Atunci nu mai am nici o putere asupra ta. Şi asta e trecut în regulament. Dar pot să-ţi mărturisesc, e prima dată când regulamentul se bucură de aprobarea mea deplină.

Se depărtează încetişor. Diego se pipăie, îşi mai priveşte o dată mâna şi se întoarce brusc în direcţia gemetelor care se aud iar. În mijlocul tăcerii care domneşte, Diego se duce spre un bolnav cu căluş la gură. Scenă mută. Diego întinde mâna spre căluş şi-l desface. E pescarul. Se privesc în tăcere, apoi:

PESCARUL (cu un efort): Bună seara, frate. Ei, multă vreme s-a scurs de când n-am mai vorbit.

Diego îi zâmbeşte.

PESCARUL (ridicând ochii spre cer): Ce se simte?

Într-adevăr, cerul s-a înseninat. Un vânt uşor s-a stârnit, mişcând una dintre porţi şi făcând să unduiască nişte pânze. Acum

poporul se adună, îi înconjoară, cu căluşurile dezlegate, cu ochii înălţaţi spre cer.

DIEGO: Vântul mării...

Cortina.

PARTEA A TREIA.

Locuitorii Cadiz-ului se agită prin piaţă. Aşezat puţin deasupra lor, Diego conduce lucrările. Lumină orbitoare, care face ca decorurile Ciumei să pară mai puţin impresionante, deoarece sunt mai finisate.

DIEGO: Ştergeţi stelele!

Sunt şterse.

DIEGO: Deschideţi ferestrele!

Ferestrele se deschid.

DIEGO: Aer! Aer! Adunaţi-i pe bolnavi!

Mişcare vie.

DIEGO: Să nu vă mai temeţi, asta e condiţia. În picioare toţi cei care sunteţi în stare! De ce daţi înapoi? Fruntea sus, iată că bate ceasul mândriei! Zvârliţi-vă căluşul şi strigaţi laolaltă cu mine că nu vă mai temeţi. (înalţă braţele.) O, sfântă revoltă, refuz viu, onoare a poporului, dăruieşte-le tuturor acestor oameni cu căluş la gura puterea strigătului tău!

CORUL: Frate, te ascultăm şi noi, oropsiţii, care trăim cu măsline şi cu un colţ de pâine, noi, pentru care o catârcă înseamnă o avere, noi care sorbim vinul de două ori pe an, la ziua de naştere şi la ziua de nuntă, începem să sperăm! Dar vechea spaimă încă nu ne-a părăsit inimile. Măslina şi pâinea dau gust vieţii! Oricât de puţin ne-a rămas, ni-e teamă să nu pierdem totul, o dată cu viaţa!

DIEGO: Veţi pierde şi măslina, şi pâinea, şi viaţa, dacă lăsaţi lucrurile să meargă tot aşa! Azi trebuie să învingeţi frica, dacă vreţi să păstraţi măcar pâinea. Trezeşte-te, Spanie!

CORUL: Suntem săraci şi neştiutori. Dar ni s-a spus că ciuma urmează drumurile anului. Are primăvara ei, în care încolţeşte şi ţâşneşte, vara ei, în care rodeşte. Să vină iarna şi, poate, moare. Dar a sosit oare iarna, frate, e oare într-adevăr iarnă? Vântul care s-a stârnit vine cu adevărat dinspre mare? Am plătit totdeauna totul cu moneda mizeriei. Trebuie cu adevărat să plătim acum cu sângele nostru?

CORUL FEMEILOR: Încă o treabă de bărbaţi! Noi, noi suntem aici pentru a vă reaminti clipa care se pierde, garoafa zilelor, lâna neagră a oilor, în sfârşit, mireasma Spaniei! Suntem slabe şi nu putem nimic împotriva voastră, care aveţi oase atât de mari. Dar orice aţi face, nu uitaţi florile trupurilor noastre în încăierarea voastră de umbre!

DIEGO: Ciuma ne usucă, ea îi desparte pe cei care se iubesc şi ofileşte floarea zilelor! Împotriva ei trebuie să luptăm mai întâi!

CORUL: Să fie chiar iarnă? În pădurile noastre stejarii mai sunt încă acoperiţi de mici ghinde lucioase şi pe trunchiul lor viespile-s puzderie! încă n-a sosit iarna!

DIEGO: Străbateţi iarna mâniei!

CORUL: Dar vom găsi oare speranţa la capătul drumului? Sau va trebui să murim deznădăjduiţi?

DIEGO: Cine vorbeşte de deznădejde? Deznădejdea e un căluş. Şi trăsnetul speranţei, fulgerarea fericirii sfâşie tăcerea acestui oraş asediat. Sculaţi-vă, vă spun! Dacă vreţi sa vă păstraţi pâinea şi speranţa, distrugeţi certificatele ce vi s-au dat, spargeţi geamurile birourilor oficiale, părăsiţi cozile spaimei, strigaţi numele libertăţii în cele patru zări!

CORUL: Suntem cei mai nenorociţi! Speranţa e singura noastră bogăţie, cum ne-am putea lipsi de ea? Frate, zvârlim toate

căluşurile astea! (Un mare strigăt de eliberare.) Ah! Pe pământul uscat, în crăpăturile lăsate de arşiţă, iată prima ploaie de izbăvire! Iată toamna, când totul înverzeşte iar, vântul proaspăt al mării, Speranţa ne ridică, asemenea unui val, pe creasta lui.

Diego iese.

Intră Ciuma, care se afla la acelaşi nivel cu Diego, dar de celalaltă parte a scenei. E urmat de secretară şi de Nada.

SECRETARA: Ei, dar ce-i povestea asta? Acum v-aţi apucat să flecăriţi? Ia fiţi buni şi puneţi-vă căluşurile la loc!

Câtiva, din mijloc, se supun. Dar alţii s-au strâns în jurul lui Diego. Se pun în mişcare, în ordine.

CIUMA: Încep să se mişte.

SECRETARA: Da, ca de obicei!

CIUMA: Ei bine! Trebuie să înăsprim măsurile!

SECRETARA: Să le înăsprim, deci!

Îşi deschide carnetul, pe care-l răsfoieşte cu puţină oboseală.

NADA: Ei, asta-i acum! Suntem pe drumul cel bun! A fi sau a nu fi reglementar, iată întreaga morală şi filozofie! Dar, după părerea mea, excelenţă, nu mergem destul de departe.

CIUMA: Vorbeşti prea mult.

NADA: Fiindcă sunt entuziast. Şi-am învăţat multe lucruri în preajma voastră. Suprimarea, iată evanghelia mea. Dar până acum n-aveam bune temeiuri. Acum am un temei regulamentar!

CIUMA: Regulamentul nu suprimă totul. Nu eşti pe linie, ia seama! NADA: Luaţi aminte că existau regulamente şi înaintea voastră. Dar mai rămânea de inventat regulamentul general, lichidarea tuturor conturilor, speţa umană pusă la index,

întreaga viaţă înlocuită printr-o tablă de materii, universul pus în disponibilitate, cerul şi pământul, în sfârşit, devalorizate...

CIUMA: Întoarce-te la treaba ta, beţivane! Şi dumneata, dă-i drumul! SECRETARA: Cu ce începem?

CIUMA: Cu hazardul. E cel mai izbitor.

Secretara şterge două nume. Lovituri înfundate, de avertisment. Doi oameni cad. Reflux. Cei care muncesc se opresc împietriţi. Gardienii Ciumei se precipită, pun la loc cruci pe uşi, închid din nou ferestrele, învălmăşesc cadavrele etc.

DIEGO (în fund, cu glas liniştit): Trăiască moartea, căci nu ne înspăimântă!

Flux. Oamenii se apucă iar de lucru. Gardienii se dau înapoi. Aceeaşi pantomimă, dar în sens invers. Vântul suflă când poporul înaintează, se potoleşte când revin gardienii.

CIUMA: Şterge-l pe ăsta de pe listă!

SECRETARA: Imposibil!

CIUMA: De ce?

SECRETARA: Nu se mai teme!

CIUMA: Asta-i bună! Ştie!

SECRETARA: Are anumite bănuieli.

Şterge. Lovituri înfundate. Reflux. Aceeaşi scenă.

NADA: Minunat! Mor ca muştele! Ah! Dacă pământul ar putea sări în aer!

DIEGO (calm): Ajutaţi-i pe toţi cei care cad.

Reflux. Pantomimă inversată.

CIUMA: Ăsta merge prea departe!

SECRETARA: Merge departe, într-adevăr.

CIUMA: De ce spui asta cu melancolie? Nu cumva l-ai informat?

SECRETARA: Nu. Pesemne că a găsit calea singur. Ce vrei, e înzestrat!

CIUMA: El e înzestrat, dar eu am mijloacele mele. Trebuie să încercăm altceva. E rândul dumitale.

Iese.

CORUL (scoţându-şi căluşul): Ah! (Suspin de uşurare.) E prima oară când dau îndărăt, juvăţul îşi mai slăbeşte strânsoarea, cerul se destinde şi se aeriseşte. Iată că se întoarce zvonul izvoarelor, pe care soarele negru al Ciumei le secase. Vara se duce. Nu vom mai avea strugurii din bolţile de viţă, nici pepenii, bobul verde şi salata crudă. Dar apa speranţei înmoaie pământul întărit şi ne făgăduieşte refugiul iernii. Castanele coapte, prima recolta de porumb cu boabele încă verzi, nucile cu gust de săpun, laptele în faţa focului...

FEMEILE: Suntem neştiutoare. Dar spunem că bogăţiile acestea nu trebuie să fie plătite prea scump. Pe toate meleagurile din lume şi sub oricare stăpânitor, totdeauna va exista un fruct proaspăt la îndemână, un vin al săracului, un foc de curpeni alături de care aştepţi ca totul să treacă...

Din casa judecătorului iese pe fereastră fata lui, care fuge să se ascundă printre femei.

SECRETARA (coborând spre popor): Pe cuvântul meu, te-ai crede în plină revoluţie! Totuşi, ştiţi bine că nu e cazul. Şi pe urmă, acum nu se mai cuvine ca popoarele să facă revoluţia, dă-o încolo, ar fi ceva cu totul demodat. Revoluţiile nu mai au nevoie de răzvrătiţi. Astăzi poliţia e bună la toate, chiar şi la răsturnarea unui guvern. La urma urmei, nu-i mai bine aşa? În felul acesta, poporul se poate odihni, în timp ce câteva spirite luminate gândesc pentru el şi decid în locul lui cu privire la can-titatea de fericire care-i va fi prielnică.

PESCARUL: O să spintec pe loc pântecele acestei murene blestemate.

SECRETARA: Haideţi, bunii mei prieteni, n-ar fi mai bine să ne oprim aici? Când o ordine e stabilită, totdeauna te costă mai scump s-o schimbi. Şi chiar dacă această ordine nouă vi se pare insuportabilă, poate că s-ar putea obţine câteva compromisuri.

O FEMEIE: Ce fel de compromisuri?

SECRETARA: Ştiu şi eu? Dar voi, femeile, nu ştiţi că orice tulburare se plăteşte şi că o bună împăcare face câteodată mai mult decât o victorie distrugătoare?

Femeile se apropie. Câţiva bărbaţi se desprind din grupul lui Diego.

DIEGO: Nu plecaţi urechea la ce vă spune. Toate astea sunt bine ticluite.

SECRETARA: Ce e ticluit? Spun lucruri înţelepte şi nu ştiu nimic mai mult.

UN BĂRBAT: Despre ce compromisuri vorbeai?

SECRETARA: Bineînţeles, ar trebui să ne mai gândim la asta. Dar am putea, de pildă, să constituim cu sprijinul vostru un comitet care ar hotărî, cu majoritate de voturi, ce nume trebuie şterse. Acest comitet ar deţine, în deplină proprietate, caietul acesta în care se procedează la radieri. Luaţi notă că spun asta aşa, ca exemplu…

Scutură caietul cu braţul întins. Un bărbat i-l smulge.

SECRETARA (pe-un ton de falsă indignare): Faceţi bine şi daţi-mi caietul înapoi! Ştiţi bine că e preţios şi că e de-ajuns să ştergeţi din el numele unuia dintre concetăţenii voştri pentru ca el să moară deîndată.

Bărbaţi şi femei îl înconjoară pe cel care ţine caietul. Agitaţie.

— Am pus mâna pe el!

— Gata cu morţile!

— Suntem salvaţi!

Dar apare brusc fiica judecătorului, care smulge cu brutalitate caietul, fuge într-un colţ şi, răsfoind rapid carnetul, şterge ceva. Din casa judecătorului un strigăt puternic şi zgomotul căderii unui corp. Bărbaţi şi femei se reped spre fiica judecătorului.

O VOCE: Ah! Blestemato! Tu trebuie să mori!

O mână îi smulge caietul, toţi îl răsfoiesc, îi găsesc numele şi o mână i-l şterge. Fata cade fără nici un ţipăt.

NADA (urlând): Înainte, cu toţii uniţi întru suprimare! Nu mai e vorba să suprimăm, ci să ne suprimăm! Iată-ne pe toţi alături, asupriţi şi asupritori, mână în mână. Haide, taure! E-o curăţenie generală!

Pleacă.

UN BĂRBAT (enorm şi care ţine caietul): E drept că trebuie făcută puţină curăţenie! Şi prea e frumoasă ocazia asta de-a le face felul câtorva pui de căţea care s-au dedulcit în timp ce noi crăpăm de foame!

Ciuma, care a apărut din nou, izbucneşte într-un hohot de râs uriaş, în timp ce secretara îşi reia, modest, locul alături de el. Toată lumea, nemişcată, cu privirile în sus, aşteaptă pe scenă, în timp ce gardienii Ciumei se răspândesc pentru a pune la loc decorul şi semnele Ciumei.

CIUMA (către Diego): Poftim! Fac ei înşişi treaba! Crezi că merită osteneala pe care ţi-o dai pentru ei?

Dar Diego şi pescarul au sărit pe podium, s-au repezit asupra bărbatului cu caietul, pe care-l pălmuiesc şi-l doboară la pământ. Diego ia caietul şi-l rupe în bucăţi.

SECRETARA: Inutil. Îl am în dublu exemplar.

Diego îi împinge pe oameni de cealaltă parte a scenei.

DIEGO: Iute, la treabă! Aţi fost traşi pe sfoară!

CIUMA: Când li-e teamă, se tem pentru propria soartă. Dar ura o păstrează pentru alţii.

DIEGO (întors în faţa Ciumei): Nici teamă, nici ură, asta e victoria noastră!

Reflux treptat al gardienilor în faţa oamenilor lui Diego.

CIUMA: Tăcere! Eu sunt cel care oţeţeşte vinul şi usucă poamele. Eu ucid curpenii de viţă, dacă vor să dea struguri, îi înverzesc, dacă trebuie să hrănească focul. Bucuriile voastre simple mă dezgusta. Ţara asta în care oamenii pretind să fie liberi fără să fie bogaţi mă dezgustă. Am de partea mea temniţele, călăii, forţa, sângele! Oraşul va fi ras de pe faţa pământului şi, pe ruinele sale, istoria va agoniza, în fine, în frumoasa tăcere a societăţilor perfecte. Tăcere deci sau strivesc totul.

Luptă mimată, în mijlocul unui vaiet cumplit, scrâşnet de ştreanguri, zbârnâituri, zgomote surde de oameni care cad răpuşi, potop de lozinci. Dar, pe măsură ce lupta se conturează în favoarea oamenilor lui Diego, tumultul se potoleşte şi corul, deşi nu e prea desluşit, acoperă zgomotele Ciumei.

CIUMA (cu un gest de turbare): Ne mai rămân ostaticii!

Face un semn. Gardienii săi părăsesc scena, pe când ceilalţi se regrupează.

NADA (din înaltul palatului): Totdeauna mai rămâne ceva… Totul continuă să nu continue. Şi birourile mele continuă. Dacă s-ar prăbuşi oraşul, dacă ar exploda cerul, dacă oamenii ar lăsa pământul pustiu, birourile tot s-ar deschide la oră fixă, ca să administreze neantul! Eternitatea sunt eu, paradisul meu are arhivele şi tampoanele sale.

Iese.

CORUL: Asupritorii fug. Vara se sfârşeşte cu o victorie. Se întâmplă deci ca omul să triumfe! Şi atunci victoria ia forma trupului femeilor noastre, sub ploaia iubirii. Iată carnea fericită, lucitoare şi caldă, ciorchine al lui septembrie, în care ţârâie bondarul. Pe aria pântecelui cad recoltele viei. Culesul aruncă văpăi pe culmile sânilor beţi. O, dragostea mea, dorinţa plesneşte ca un fruct copt, slava trupului şiroieşte în sfârşit. În toate colţurile cerului mâini misterioase îşi întind florile şi un vin gălbui curge din nesecate izvoare. Sunt sărbătorile victoriei, hai să ne căutăm femeile!

Se aduce, în tăcere, o targa pe care e întinsă Victoria.

DIEGO (repezindu-se): Ah! Asta îţi dă imbold să ucizi sau să mori! (Se apropie de trupul care pare neînsufleţit.) Ah! Tu, cea minunată, învingătoare, sălbatică precum iubirea, întoarce-ţi puţin chipul spre mine! Vino înapoi, Victoria! Nu te lăsa purtată de cealaltă parte a lumii, unde nu te pot ajunge! Nu mă părăsi, pământul e rece. Iubirea mea, iubirea mea! Agaţă-te dârz, agaţă-te dârz de această margine de pământ pe care ne mai aflăm încă! Nu te lăsa să aluneci la fund. Dacă mori tu, de-a lungul tuturor zilelor care-mi mai rămân de trăit va fi veşnic beznă în plină zi!

CORUL FEMEILOR: Acum suntem în inima adevărului. Până acum nu era ceva serios. Dar în ceasul acesta e vorba de-un trup care suferă şi se perpeleşte în chinuri. Atâtea strigăte, cea mai frumoasă vorbire, trăiască moartea. Şi apoi moartea însăşi sfâşie pieptul fiinţei iubite! Atunci revine iubirea; tocmai atunci când nu mai e vreme.

Victoria geme.

DIEGO: Mai e vreme, o să se ridice iarăşi. O să-mi stai din nou în faţă, dreaptă ca o torţă, cu flăcările negre ale părului tău şi chipul scânteietor de dragoste, a cărui scăpărare o purtam cu mine în noaptea luptei. Căci te luam cu mine, inima mea putea să cuprindă totul.

VICTORIA: Mă vei uita, Diego, asta e sigur. Inima ta nu va face faţă absenţei. N-a făcut faţă nefericirii. Ah! Ce chin groaznic să mori ştiind că vei fi uitată!

Îşi întoarce faţa de la el.

DIEGO: Nu te voi uita. Memoria mea va fi mai lungă decât viaţa.

CORUL FEMEILOR: O, trup în suferinţă, odinioară atât de vrednic de dorinţă, frumuseţe regească, oglindire a zilei! Bărbatul strigă către imposibil, femeia suferă tot ce e posibil. Pleacă-te, Diego! Strigă-ţi durerea, acuză-te, e clipa căinţei! Dezertorule! Trupul acesta era patria ta, fără de care nu mai eşti nimic! Memoria ta nu va răscumpăra nimic!

Ciuma a ajuns încetişor lângă Diego. Numai trupul Victoriei îi desparte.

CIUMA: Ei, ce zici, renunţi?

Diego priveşte disperat trupul Victoriei.

CIUMA: N-ai forţă! Ochii tăi sunt rătăciţi. Eu am privirea fixă a puterii.

DIEGO (după o pauză): Las-o pe ea să trăiască şi ucide-mă pe mine.

CIUMA: Cum?

DIEGO: Îţi propun un schimb.

CIUMA: Care schimb?

DIEGO: Vreau să mor în locul ei.

CIUMA: E una dintre ideile care ţi se năzare când eşti obosit. Haide, doar nu e plăcut să mori şi, pentru că treaba cea mai grea s-a şi făcut, să lăsăm lucrurile aşa cum sunt!

DIEGO: Ideea asta o ai când eşti cel mai tare!

CIUMA: Priveşte-mă, sunt forţa întruchipată!

DIEGO: Scoate-ţi uniforma.

CIUMA: Eşti nebun!

DIEGO: Dezbracă-te! Când oamenii forţei îşi leapădă uniformele, nu sunt prea chipeşi la vedere!

CIUMA: Se poate. Dai forţa lor e că au inventat uniforma.

DIEGO: Forţa mea stă în refuz. Îmi menţin târgul.

CIUMA: Măcar chibzuieşte. Viaţa are şi lucruri bune.

DIEGO: Viaţa mea nu înseamnă nimic. Ceea ce contează sunt teme-iurile existenţei mele. Nu sunt un câine.

CIUMA: Prima ţigară nu înseamnă nimic? Mirosul de praf, la amiază, pe terasamente, ploile înserării, femeia încă necunoscută, al doilea pahar de vin, toate astea nu valorează nimic?

DIEGO: Valorează, dar ea va trăi mai bine decât mine!

CIUMA: Nu, dacă renunţi să te ocupi de ceilalţi.

DIEGO: Pe drumul pe care am pornit nu te poţi opri, chiar dacă vrei s-o faci. Nu te voi cruţa!

CIUMA (schimbând tonul): Ascultă! Dacă îmi oferi viaţa ta în schimbul vieţii ei, sunt silit să primesc, şi femeia aceasta va trăi. Dar îţi propun alt târg. Îţi dăruiesc viaţa acestei femei şi vă las pe amândoi să fugiţi, numai să mă lăsaţi să-mi văd de treburile mele în acest oraş.

DIEGO: Nu. Îmi cunosc puterile.

CIUMA: În cazul acesta, voi fi sincer cu tine. Trebuie să fiu stăpân peste toate, altfel nu mai sunt stăpân peste nimic. Dacă

tu îmi scapi din mâini, îmi scapă şi oraşul. Aşa e regula jocului. O regulă veche, care habar n-am de unde vine.

DIEGO: Eu însă ştiu! Vine din adâncurile vremurilor, e mai mare decât tine, mai înaltă decât spânzurătorile tale, e regula naturii. Am învins!

CIUMA: Încă nu! Am ca ostatic acest trup. Şi ostaticul e ultimul meu atu. Priveşte-o! Dacă vreo femeie are chipul vieţii, nu poate fi decât asta. Merită să trăiască şi tu vrei să o faci să trăiască. Sunt obligat să ţi-o redau. Dar asta se poate obţine fie în schimbul vieţii tale, fie în schimbul libertăţii acestui oraş. Alege!

Diego se uită la Victoria. În fund, murmurul glasurilor cu căluş la gură. Diego se întoarce spre cor.

DIEGO: E greu să mori.

CIUMA: E greu.

DIEGO: Dar e greu pentru toată lumea.

CIUMA: Prostule! Zece ani de iubire a acestei femei fac mai mult decât un secol de libertate pentru oamenii aceştia.

DIEGO: Dragostea acestei femei e regatul meu. Pot face cu ea ce vreau. Dar libertatea acestor oameni le aparţine lor. Nu pot dispune de ea.

CIUMA: Nu poţi fi fericit fără să le faci rău celorlaţi. Asta e dreptatea pe pământ.

DIEGO: Nu m-am născut pentru a mă supune acestui fel de dreptate.

CIUMA: Cine-ţi cere să te supui? Ordinea acestei lumi nu se va schimba după dorinţele tale! Dacă vrei s-o schimbi, lasă-ţi visele deoparte şi ţine seama de realitate.

DIEGO: Nu. Cunosc reţeta. Trebuie să ucizi ca să suprimi crima, să comiţi violenţe ca să vindeci lumea de nedreptate. De secole

durează minciuna asta! Sunt secole de când domnii din seminţia ta infectează plăgile lumii sub pretext că le vindecă, şi totuşi îşi laudă mai departe reţeta, fiindcă nimeni nu le râde în nas!

CIUMA: Nimeni nu râde, fiindcă realizez. Sunt eficace.

DIEGO: Eficace, bineînţeles! Şi practic. Ca securea!

CIUMA: E de ajuns fie numai şi să-i priveşti pe oameni. Atunci ştii că orice fel de dreptate e destul de bună pentru ei.

DIEGO: De când au fost închise porţile acestui oraş, am avut timp destul să-i privesc.

CIUMA: Ştii deci acum că te vor lăsa totdeauna singur. Iar omul singur trebuie să piară.

DIEGO: Nu, nu-i adevărat! Dacă aş fi singur, totul ar fi uşor. Dar, de voie, de nevoie, sunt alături de mine.

CIUMA: Frumoasă turmă, într-adevăr, dar care duhneşte tare!

DIEGO: Ştiu că nu sunt puri. Nici eu nu sunt. Şi apoi, m-am născut printre ei. Trăiesc pentru oraşul şi pentru epoca mea.

CIUMA: Epoca sclavilor!

DIEGO: Epoca oamenilor liberi!

CIUMA: Mă uimeşti. În zadar îi caut. Unde sunt?

DIEGO: În ocnele şi în cimitirele tale. Sclavii se află pe tronuri.

CIUMA: Ia pune-le oamenilor tăi liberi uniforma poliţiei mele şi-o să vezi ce iese din ei.

DIEGO: E adevărat că li se întâmplă uneori să fie laşi şi cruzi. De aceea n-au nici ei mai mult decât tine dreptul la putere. Nici un om nu dovedeşte atâta virtute, încât să i se poată acorda puterea absolută. Dar tocmai din această pricină aceşti oameni au dreptul la compătimirea care ţie îţi va fi refuzată.

CIUMA: Laşitate e să trăieşti în felul lor, mici, trudnici, totdeauna mediocri.

DIEGO: Ţin la ei aşa mediocri cum sunt. Şi dacă nu sunt credincios acestui umil adevăr pe care-l împărtăşesc cu ei, cum aş putea păstra credinţa faţă de ce am mai mare şi mai singuratic pe lume?

CIUMA: Singura fidelitate pe care-o cunosc e dispreţul. (îi arată corul prăbuşit în curte.) Priveşte-i, există motive!

DIEGO: Nu-i dispreţuiesc decât pe călăi. Orice ai face, oamenii aceştia vor fi mai măreţi decât tine. Dacă li se întâmplă vreodată să ucidă, o fac mânaţi de nebunia unei clipe. Tu, tu măcelăreşti după lege şi logică. Nu batjocori capul lor plecat, căci s-au scurs secole de când trec deasupra lor pe cer cometele spaimei. Nu râde de înfăţişarea lor speriată, căci sunt secole de când mor, şi iubirea lor e sfâşiată. Cea mai mare crimă a lor va avea totdeauna o scuză. Dar nu găsesc nici o scuză pentru crima care, de la începutul începuturilor, s-a comis împotriva lor şi pe care, ca o încununare, ai avut ideea de-a o codifica în ordinea ta murdară. (Ciuma se apropie de el.) Nu-mi voi pleca privirea în faţa ta!

CIUMA: Nu ţi-o vei pleca, e limpede! Atunci prefer să-ţi spun că ai trecut victorios şi cea din urmă încercare. Dacă mi-ai fi lăsat oraşul acesta, ai fi pierdut şi femeia iubită şi-ai fi fost pierdut o dată cu ea. Până una-alta, oraşul acesta are toate şansele de-a fi liber. Vezi bine, e de ajuns un nebun ca tine... Evident, nebunul moare. Dar până la urmă, mai devreme sau mai târziu, toţi ceilalţi sunt salvaţi! (întunecat.) Şi restul oamenilor nu merită să fie salvaţi.

DIEGO: Nebunul moare...

CIUMA: Ah! Nu-ţi mai convine? Ba nu, e clasic: secunda de şovăială! Trufia va fi cea mai tare.

DIEGO: Eram însetat de onoare. Şi nu voi găsi astăzi onoarea decât printre morţi?

CIUMA: Aveam dreptate, trufia ucide. Dar e foarte obositor pentru un om care îmbătrâneşte, ca mine. (Cu un glas tăios.) Pregăteşte-te!

DIEGO: Sunt pregătit.

CIUMA: Iată semnele. O să te doară. (Diego priveşte cu oroare semnele care apar iarăşi pe trupul lui.) Aşa! Suferă puţin înainte de-a muri. Barem asta e regula mea. Când ura mă arde, suferinţa altuia e pentru mine ca rouă. Gemi puţin, aşa e bine. Şi lasă-mă să te privesc cum suferi, înainte de-a părăsi acest oraş. (Se uită la secretară.) Haide, acum la lucru!

SECRETARA: Da, dacă trebuie.

CIUMA: Ai şi obosit, hai?

Secretara aprobă din cap şi, în aceeaşi clipă, îşi schimbă brusc înfăţişarea. Devine o bătrână cu masca morţii.

CIUMA: Totdeauna m-am gândit că nu urăşti destul. Dar ura mea are nevoie de victime proaspete. Să-mi rezolvi iute treaba asta. Şi vom începe de la capăt povestea, în altă parte.

SECRETARA: Într-adevăr, ura nu mă mai susţine, fiindcă nu intră în atribuţiile mele. Dar e puţin şi vina dumitale. Tot lucrând întruna numai cu fişe, uiţi să te mai pasionezi.

CIUMA: Astea sunt vorbe. Şi dacă îţi cauţi un sprijin... (i-l arată pe Diego, care cade în genunchi) găseşte-l în bucuria de a distruge. Asta ţi-e misiunea.

SECRETARA: Să distrugem, deci. Dar nu mă simt în largul meu.

CIUMA: În numele cui stai şi-mi discuţi ordinele?

SECRETARA: În numele memoriei. Am câteva amintiri îndepărtate. Înainte de sosirea ta, eram liberă şi asociată cu hazardul. Atunci nu eram nesuferită nimănui. Eram cea care încheie toate, care fixează iubirile, care dă formă tuturor destinelor. Eram elementul constant. Dar dumneata m-ai pus în

slujba logicii şi a regulamentelor. Am deviat de la linia mea, care uneori mai şi ajuta pe cineva.

CIUMA: Cine-ţi cere ajutorul?

SECRETARA: Cei care nu ating dimensiunile nenorocirii. Adică aproape toţi. În ceea ce-i priveşte, mi se întâmpla să lucrez cu consimţamântul lor, existam şi eu în felul meu. Astăzi îi târăsc silnic şi toţi mă refuză, până la ultima lor suflare. Poate că de aceea îl iubeam pe cel pe care-mi porunceşti să-l ucid. M-a ales în mod liber. În felul lui, i-a fost milă de mine. Îi iubesc pe cei care-mi dau întâlnire.

CIUMA: Teme-te să nu-mi stârneşti mânia! N-avem nevoie de milă.

SECRETARA: Cine să aibă nevoie de milă, dacă nu cei pe care nimeni nu-i compătimeşte! Când spun că-l iubesc pe acest om, vreau să spun că-l invidiez. Pentru noi, cuceritorii, asta-i forma jalnică pe care-o ia iubirea. O ştii bine şi mai ştii că din pricina asta meritǎm să fim plânşi cât de cât.

CIUMA: Îţi poruncesc să taci!

SECRETARA: O ştii bine şi mai ştii că, tot ucigând, ajungi să invidiezi nevinovăţia celor ucişi. Ah! Măcar o secundă, lasă-mă să suspend această logică interminabilă şi să visez că, în sfârşit, mă sprijin şi eu de-un trup. Mă dezgustă umbrele. Şi îi invidiez pe toţi aceşti nefericiţi, da, până şi pe această femeie (o arată pe Victoria), care nu va regăsi viaţa decât pentru a scoate strigăte de fiară! Ea, cel puţin, va găsi drept sprijin suferinţa sa.

Diego aproape a căzut. Ciuma îl ridică.

CIUMA: În picioare, omule! Sfârşitul nu poate veni fără ca femeia aceasta să facă ceea ce trebuie. Şi vezi că, deocamdată, lunecă în sentimentalisme. Dar nu te teme! Va face ce se cuvine, aşa e regula şi asta îi e funcţia. Maşina scârţâie niţel, asta-i tot. Înainte să se blocheze complet, fii fericit, nătărăule, îţi înapoiez acest oraş! (Strigăte de bucurie din partea corului, Ciuma se întoarce

spre ei.) Da, plec, dar nu vă veseliţi, sunt mulţumit de mine. Şi aici am lucrat bine. Îmi place vâlva care se face în jurul numelui meu şi acum ştiu că nu mă veţi uita. Priviţi-mă! Priviţi pentru ultima oară singura putere de pe lumea aceasta! Recunoaşteţi-vă adevăratul suveran şi învăţaţi să vă temeţi. (Râde.) Înainte puteaţi pretinde că vă temeţi de Dumnezeu şi de hazardurile lui. Dar Dumnezeul vostru era un anarhist care amesteca genurile. Credea că poate fi puternic şi bun în acelaşi timp. Era o lipsă de consecvenţă şi de sinceritate, trebuie să recunoaştem. Eu am ales numai puterea. Am ales dominaţia şi ştiţi acum că e ceva mai serios decât iadul. De milenii v-am acoperit oraşele şi câmpurile cu leşuri. Morţii mei au fecundat nisipurile Libiei şi ale negrei Etiopii. Pământul Persiei e încă gras de sudoarea cadavrelor mele. Am umplut Atena de focuri purificatoare, am aprins pe plajele ei mii de ruguri funebre, am acoperit marea grecească cu cenuşa oamenilor, până ce am făcut-o cenuşie. Chiar şi zeii, sărmanii zei, erau scârbiţi până în adâncul inimii. Şi când catedralele au urmat templelor, cavalerii mei negri le-au umplut de trupuri care urlau. Pe cele cinci continente, de-a lungul veacurilor, am ucis fără răgaz şi fără să mă enervez. Nu era prea rău, bineînţeles, şi era o idee şi în treaba asta. Dar ideea nu era desăvârşită... Un mort, dacă vreţi să-mi aflaţi părerea, te răcoreşte, dar aşa nu ai randament. Ce mai, nu valorează cât un sclav. Idealul e să obţii o majoritate de sclavi cu ajutorul unei minorităţi de morţi bine aleşi. Astăzi, tehnica e pusă la punct. Iată de ce, după ce vom ucide sau înjosi cantitatea de oameni necesară, vom îngenunchea popoare întregi. Nici o frumuseţe, nici o măreţie nu ne va rezista. Vom înfrânge totul.

SECRETARA: Vom înfrânge totul, afară de mândria oamenilor.

CIUMA: Poate că mândria va obosi... Omul e mai inteligent decât s-ar putea crede. (în depărtare agitaţie, larmă de trompete.) Ascultaţi! Iată că norocul meu se întoarce. Iată-i pe vechii voştri stăpâni, pe care-i veţi regăsi orbi faţă de suferinţele altora, beţi de nemişcare şi de uitare. Şi veţi obosi tot văzând cum prostia triumfă fără luptă. Cruzimea revoltă, dar prostia descurajează. Cinste celor nerozi, fiindcă ei îmi pregătesc calea! Ei alcătuiesc

forţa şi speranţa mea! Va veni poate o zi când orice jertfă vi se va părea deşartă, când strigătul interminabil al răscoalelor voastre murdare va amuţi, în sfârşit. În ziua aceea voi domni cu adevărat, în mijlocul tăcerii definitive a servitutii. (Râde.) E chestie de încăpăţânare, nu-i aşa? Dar fiţi liniştiţi, am fruntea îngustă a îndărătnicilor.

Se duce spre fundul scenei.

SECRETARA: Sunt mai bătrână decât dumneata şi ştiu că şi dragostea lor e îndărătnică.

CIUMA: Dragostea? Ce mai e şi asta?

Iese.

SECRETARA: Ridică-te, femeie! Sunt obosită. Trebuie să isprăvim odată.

Victoria se ridică. Dar în acelaşi moment cade Diego. Secretara se dă puţin îndărăt. În umbră, Victoria se repede spre Diego.

VICTORIA: Ah! Diego, ce-ai făcut din fericirea noastră?

DIEGO: Rămas-bun, Victoria. Sunt mulţumit.

VICTORIA: Nu spune asta, dragostea mea. E o vorbă de bărbat, o cumplită vorbă de bărbat. (Plânge.) Nimeni n-are dreptul să fie mulţumit că moare.

DIEGO: Sunt mulţumit, Victoria. Am făcut ce trebuia.

VICTORIA: Nu. Trebuia să mă alegi pe mine, chiar împotriva cerului. Trebuia să mă preferi pământului întreg.

DIEGO: Mi-am încheiat socotelile cu moartea, asta e forţa mea. Dar este o forţă care devorează totul, fericirea nu mai are loc alături de ea.

VICTORIA: Ce nevoie aveam eu de forţa ta? Iubeam un bărbat, nu forţa lui.

DIEGO: M-am ofilit în această luptă. Nu mai sunt un bărbat şi e drept să mor.

VICTORIA (aruncându-se peste trupul lui): Atunci, ia-mă cu tine!

DIEGO: Nu, lumea asta are nevoie de tine. Are nevoie de femeile noastre, ca să înveţe să trăiască. Noi, bărbaţii, n-am fost niciodată în stare decât să murim.

VICTORIA: Ah! Era prea simplu, nu-i aşa, să ne iubim în tăcere şi să suferim ceea ce trebuia să suferim! Preferam frica ta.

DIEGO (privind-o): Te-am iubit din tot sufletul.

VICTORIA (cu un strigăt): Nu era de ajuns. O, nu! Încă nu era de ajuns! Ce puteam să fac numai cu sufletul tău?

Secretara îşi apropie mâna de Diego. Începe mimarea agoniei. Femeile se reped şi o înconjoară pe Victoria.

FEMEILE: Nenorocire pe capul lui! Nenorocirea să se abată peste toţi cei care ne părăsesc trupurile! Vai nouă, celor părăsite şi care purtăm de-a lungul anilor lumea aceasta, pe care mândria lor pretinde s-o transforme. Ah! De vreme ce nu totul poate fi salvat, să învăţăm măcar să păstrăm locaşul iubirii! Să vină ciuma, să vină războiul şi, cu toate uşile închise, cu voi alături, ne vom apăra până la capăt. Atunci, în locul acestei morţi solitare, populată de idei, hrănită cu cuvinte, veţi cunoaşte moartea laolaltă, voi şi noi, contopiţi în apriga îmbrăţişare a iubirii! Dar bărbaţii preferă ideea. Fug de mama lor, se depărtează de iubită şi iată-i cum aleargă la întâmplare, răniţi fără nici o rană, morţi fără pumnale, vânători de umbre, cântăreţi singuratici, chemând la o întâlnire imposibilă, sub un cer mut, şi mergând din singură-tate în singurătate către ultima izolare, moartea în plin pustiu!

Diego moare. Femeile îl jelesc, în timp ce vântul suflă ceva mai tare.

SECRETARA: Nu plângeţi, femei. Pământul e blând cu cei care l-au iubit mult.

Iese.

Victoria şi femeile merg spre una din laturi, luând trupul lui Diego.

Dar zgomotele din fund devin clare. Un nou motiv muzical izbucneşte şi e auzit Nada urlând de pe fortificaţii.

NADA: Iată-i! Sosesc cei vechi, cei dinainte, cei dintotdeauna, îm-pietriţii, liniştitorii, confortabilii, care nu duc nicăieri, lustruiţii şi poleiţii, într-un cuvânt, tradiţia, aşezată, prosperă, rasă proaspăt. Uşurarea e generală, vom putea porni lucrurile de la capăt. De la zero, fireşte. Iată-i pe micii croitori ai neantului, veţi fi îmbrăcaţi pe măsură. Dar nu vă agitaţi, metoda lor e mai bună. În loc să astupe gurile celor care-şi strigă nenorocirea, îşi astupă propriile urechi. Eram muţi, vom deveni surzi. (Fanfara.) Atenţiune, se întorc cei care scriu istoria. Se vor ocupa de eroi. Îi vor pune la rece. Sub lespezi. Nu vă plângeţi: deasupra lespezilor, societatea e într-adevăr prea pestriţă. (în fundal sunt mimate ceremonii oficiale.) Priviţi-i, ce credeţi că fac pentru început? Se decorează între ei. Ospeţele urii sunt încă deschise, pământul sleit se acoperă de lemnul uscat al spânzurătorilor, sângele celor pe care-i numiţi drepţi mai luminează zidurile lumii, şi ei ce fac? Se decorează! Bucuraţi-vă, veţi avea parte de discursuri solemne. Dar înainte de-a se pregăti estrada lor, vreau să vă rezum discursul meu. Omul acesta, pe care-l iubeam, în ciuda lui, a murit furat. (Pescarul se repede asupra lui Nada. Gardienii îl opresc.) Vezi, pescarule, cârmuirile trec, poliţia rămâne. Există deci o dreptate.

CORUL: Nu, nu există dreptate, dar există limite. Şi cei care pretind că nu orânduiesc nimic, la fel cu cei care voiau să stabilească reguli pentru orice, depăşesc deopotrivă limitele. Deschideţi porţile, pentru ca vântul şi sarea să vină să cureţe acest oraş.

Prin porţile deschise, vântul suflă din ce în ce mai tare.

NADA: Există o dreptate, cea care i se face dezgustului meu. Da, o veţi lua de la capăt. Dar asta nu mai e treaba mea. Nu vă mai bizuiţi pe mine pentru furnizarea vinovatului perfect, nu posed virtutea melancoliei... O, lume veche, trebuie să plec, călăii tăi au obosit, ura lor a devenit prea rece. Ştiu prea multe lucruri, până şi dispreţul şi-a trăit traiul. Adio, oameni buni, într-o bună zi veţi învăţa că nu poţi trăi bine ştiind că omul nu e nimic şi că înfăţişarea Domnului e îngrozitoare.

În vântul care suflă furtunos, Nada aleargă pe dig şi se aruncă în mare.

Pescarul a alergat în urma lui.

PESCARUL: A căzut la fund. Valurile întărâtate îl izbesc şi-l înăbuşă cu coamele lor. Gura asta mincinoasă se umple de sare şi va amuţi, în sfârşit. Priviţi, marea furioasă capătă culoarea anemonelor. Ne răzbună. Mânia ei e a noastră. Ea îi cheamă pe toţi oamenii mărilor să se adune, pe toţi singuraticii să se întrunească. O, undă, o, mare, patrie a răzvrătiţilor, iată-ţi poporul, care nu se va pleca nicicând. Marele talaz înălţat din adâncuri, hrănit cu amărăciunea apelor, va mătura oraşele voastre oribile.

Cortina

SFÂRŞIT

[1] Magistrat municipal în Spania [2] Replica Femeii, împreuna cu replica următoare a lui Nada (până la „Trăiască nimicul!”) se rostesc în acelaşi timp (n.a.).